

*Evropska unija –
nove priložnosti
ali pasti za mlade?*

Mentorica:

Dagmar KONEC, prof.

Avtorji:

Blaž BRAČUN, 4. b

Petra SAVKOVIČ, 4. b

Laura ZORE, 4. b

ZAHVALA

Iskreno se zahvaljujemo naši mentorici profesorici Dagmar Konec za njeno pomoč, nasvete in trud pri pripravi in izdelavi naše končne raziskovalne naloge. Prav tako se zahvaljujemo vsem, ki so nam pomagali pri izdelavi naloge ter šoli, ki nam je omogočila nemoten potek raziskovalnega dela v celotnem šolskem letu.

KAZALO

POVZETEK	3
1 UVOD	3
1.1 Namen naloge in opis področja	3
1.2 Cilji v raziskovalni nalogi.....	4
1.2.1 Cilji v teoretičnem delu	4
1.2.2 Cilji v praktičnem delu	4
1.2.3 Opredelitev hipotez.....	5
1.4 Omejitve pri izvedbi raziskave.....	6
1.5 Predvidene raziskovalne metode dela	6
2 TEORETIČNI DEL.....	8
2.1 Evropska unija.....	8
2.2 Nastanek Evropske unije.....	9
2.2.1 Kateri so simboli Evropske unije?	10
2.3 Pravice državljanov Evropske unije	11
2.3.1 Katere so države članice EU in kdaj so te vanjo vstopile?.....	12
2.3.2 Kaj je Evropski svet?.....	12
2.4 Ključni dogodki v zgodovini evropskega združevanja	15
2.4.1 Zgodovina Evrope	20
2.4.2 Širitev.....	21
2.4.3 Dolga pot do članstva v EU	21
2.4.4 Meje evropske unije	22
2.5 Naloge Evropske unije.....	23
2.5.1 Zaposlovanje v Evropski uniji.....	23
2.5.2 Evropa s strani državljanov.....	24
2.5.3 Evropa v vsakdanjem življenju	24
2.5.4 Temeljne pravice državljanov Evropske unije	25
2.6 Kultura in izobraževanje kot del Evrope za mlade.....	26
2.6.1 Območje svobode, varnosti in pravice v mejah EU za mlade	26
2.6.2 Svoboda gibanja v drugih državah Evropske unije	27
2.7 Prihodnost Evrope in s tem prihodnost mladih po vseh državah EU.....	28
2.8 ZAPOSLOVANJE.....	30
2.8.1 Lizbonska strategija.....	30
2.9 IZOBRAŽEVANJE.....	35
2.9.1 Kako članstvo v EU vpliva na stroške šolanja?	35
2.9.2 Kaj je to »bolonjski proces«?	35
2.9.3 Zakaj ima EU izobraževalne programe in programe za mlade?	37
2.4 Študij v tujini.....	42
2.4.1 Izobraževanje v okviru organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo	43
2.4.2 PRAVICE DRŽAVLJANOV EU.....	44
2.4.3 Delo v tujini.....	45
2.4.4 Potovanje po Evropi.....	46
2.4.5 Nastanitev po Evropi	46
3 EMPIRIČNI DEL.....	48
3.1 Metode dela	48
3.2 Analiza zbranih podatkov.....	49
3.2.1 Demografske značilnosti anketirancev	49
3.3 Ugotovitve v raziskavi	72
3.4 Ovrednotenje hipotez	73
4 SKLEPNE MISLI.....	76
5 LITERATURA IN VIRI	77
6 PRILOGE.....	79

POVZETEK

Nekoč je bila ideja o združeni Evropi zgolj misel, o kateri so sanjali filozofi in vizionarji. Že Victor Hugo je govoril o Združenih državah Evrope, v katerih bi vladali mir in humanistični ideali. Te sanje sta razblinili dve grozoviti vojni, ki sta v prvi polovici prejšnjega stoletja opustošili celino.

Leto in pol v Evropski uniji je bilo obdobje privajanja Slovenije na ostale članice te unije. Na zunaj se, razen izobešene evropske zastave in novih registrskih tablic, vstop skorajda ni poznal, kar je bilo seveda tudi pričakovano. Evropska unija prihaja v naša življenja počasi in tiho.

V svoji raziskavi želimo preveriti, koliko dijaki celjske regije poznajo nastanek Evropske unije, njene simbole in nove priložnosti, ki nam jih Evropska unija ponuja.

Zastava ima dvanajst zlatorumenih zvezd, postavljenih v krog na modri podlagi. Številka dvanajst ne pomeni števila članic Evropske unije, ampak ponazarja prisposodbo popolnosti (dvanajst mesecev, dvanajst dnevnih in nočnih ur, dvanajst apostolov, dvanajst Heraklejevih del). Krog pa je simbol povezanosti in nerazdružljivosti.

9. maj je bil leta 1985 razglašen za dan Evrope, saj je na ta dan leta 1950 francoski zunanji minister Robert Schuman predlagal, naj se francoska in nemška premogovna in jeklarska industrija združita. V zvezo bi se lahko vključile tudi druge evropske države. Avtor zamisli je bil Schumanov svetovalec in mirovnik Jean Monnet, ki se ga še danes spominjamo kot očeta Evrope.

1 UVOD

1.1 Namen naloge in opis področja

Nekoč je bila ideja o združenih Evropi zgolj misel, o kateri so sanjali filozofi in vizionarji. Že Victor Hugo je na primer govoril o „Združenih državah Evrope“, kjer bi vladali mir in humanistični ideali. Te sanje sta razblinili dve grozoviti vojni, ki sta v prvi polovici prejšnjega stoletja opustošili celino.

Robert Schuman (francoski zunanji minister) je 9. maja 1950 na osnovi ideje, ki se je porodila Jeanu Monnetu, predlagal ustanovitev Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ). Proizvodnja premoga in jekla v državah, ki so se nekoč bojevale med sabo, naj bi prešla pod skupno oblast, pod t.i. „Visoko oblast“. Ne samo v praktičnem smislu, tudi na simbolični ravni sta surovini, ki sta se uporabljali v vojne namene, postali sredstvo za spravo in mir.

Ustanovne članice Evropske unije so bile leta 1951 Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg. Pozneje so se pridružile še Irska, Velika Britanija, Danska leta 1973, Grčija leta 1981, Španija in Portugalska leta 1986, devet let kasneje še Avstrija, Švedska in Finska. Nenazadnje pa leta 2004 še Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija.

Vstop Slovenije v Evropsko unijo je v nas porodil številna vprašanja in idejo za raziskovalno delo.

V naši nalogi želimo izpostaviti namen Evropske unije in zakaj ter kako je bila ustanovljena. Raziskati smo želeli naslednja vprašanja, ki se porajajo mladim, kako EU deluje, kaj je že dosegla za svoje državljane in s katerimi novimi izzivi se danes sooča, kako se mora Evropska unija spremeniti v pričakovanju širitve, ko bo štela 25 ali celo 30 držav članic in ali lahko Evropa še naprej igra vodilno vlogo v svetu.

V sklepnem delu naloge bomo podali ugotovitve naše raziskave in anketnih vprašalnikov. V teoretičnem delu pa lahko mladi najdejo ogromno koristnih informacij o tem, kaj Evropska unija pomeni za mlade.

1.2 Cilji v raziskovalni nalogi

1.2.1 Cilji v teoretičnem delu

Za pridobivanje teoretičnih znanj in izhodišč o navedeni problematiki, moramo predhodno analizirati naslednje cilje:

- Predstaviti želimo Evropsko unijo (njen začetek, vsebino, značilnosti, zgodovino...).
- Raziskati področja zaposlitve in študija za mlade v drugih državah Evropske unije.
- Odkriti vse organizacije, ki delujejo znotraj meja Evropske unije in, ko so namenjene samo mladim.

1.2.2 Cilji v praktičnem delu

V praktičnem delu želimo odgovoriti na naslednja vprašanja:

- Koliko mlade sploh zanima študij v tujini?
- Ali mlade mikajo tuje države EU?
- Kolikšna je splošna razgledanost mladih o EU?
- Kateri so simboli EU?
- Ali dijaki vedo, da je Robert Schuman ustanovitelj Evropske unije?
- Koliko dejansko mladi sploh vedo o EU?
- Ali mladi vedo za možnosti, ki jim ponuja EU?
- Ali obstaja področje, ki mlade zelo zanima, vendar o njem ni dovolj informacij?
- Koliko mladih razmišlja o študiju v tujini?
- Ali mladi dijaki vedo, kje iskati tovrstne podatke oz. informacije?
- Ali mladi vedo za program Leonardo da Vinci oz. podobne programe, ki omogočajo opravljanje delovne prakse v tujini?
- Koliko dijakov je že imelo možnost izkoristiti delo ali študij oz. izmenjavo dijakov v mejah držav EU?
- Zaradi boljšega informiranja bodočih generacij želimo o tem odkriti čim več informacij.
- Kaj sploh EU nudi mladim?
- Kje lahko najdemo informacije glede dela ali študija v tujini?
- Koliko slovenskih študentov študira v drugih državah EU?
- Ali tudi mladi iz drugih držav EU prihajajo študirat v Slovenijo?

1.2.3 Opredelitev hipotez

- H 1. Predvidevamo, da dijaki oz. mladi ne vedo, kdaj točno je Slovenija pristopila k EU.
- H 2. Predvidevamo, da dijaki ne vedo, zakaj je bila Evropska unija ustanovljena.
- H 3. Mislimo, da dijaki ne vedo, kdo je bil Robert Schuman.
- H 4. Menimo, da dijaki ne znajo naštetih tri simbole EU.
- H 5. Smo mnenja, da dijaki ne vedo za vse možnosti, ki so jim odprte z vstopom Slovenije v EU.
- H 6. Mislimo, da dijaki v Celjski regiji ne vedo, da je z vstopom Slovenije v EU veliko lažje študirati v tujini.
- H 7. Veliko dijakov ne razmišlja o študiju v tujini.
- H 8. Biti član v EU omogoča lažji dostop do zaposlitve v mejah Evropske unije.
- H 9. Dijaki zaključnih letnikov se ne odločajo za študij v tujini, saj nimajo dovolj informacij na voljo.
- H 10. Država ne nudi dovolj pomoči za slovenske študente v tujini.
- H 11. Menimo, da je dejansko število slovenskih študentov v tujini malo.
- H 12. Malo dijakov izkoristi možnost opravljanja delovne prakse v tujini (Program Leonardo da Vinci).
- H 13. Po končanem študiju malo mladih išče zaposlitev v tujini.
- H 14. Menimo, da malo srednjih šol v Celjski regiji sodeluje v programu Leonardo da Vinci.

1.4 Omejitve pri izvedbi raziskave

V našo raziskavo smo zajeli 370 anketiranih dijakov. Veliko anketirancev ni bilo, kljub polnoletnosti, pripravljenih resno in pravilno odgovarjati na naša anketna vprašanja. Zato vse ankete niso bile primerno izpolnjene.

Največja pomanjkljivost pri pripravi naloge je bila iskanje primerne teorije na področju mladih in Evropske unije. Ogromno časa in truda smo porabili pri iskanju mladinskih organizacij, ki se v Sloveniji ukvarjajo izključno s pomočjo mladim glede informacij potrebnih za nadaljevanje študija v tujini, iskanja službe, potovanja in podobno.

Težave smo imeli tudi z omejenim časom in znanjem, saj nimamo veliko raziskovalnih izkušenj. Prav tako nimamo veliko izkušenj za raziskovalno delo.

1.5 Predvidene raziskovalne metode dela

V teoretičnem delu smo uporabili različne sekundarne vire podatkov, ki smo jih pridobili s pomočjo domače strokovne literature, člankov različnih avtorjev in s pomočjo spleta. Navedeni viri so nam pomagali priti do spoznanj s področja Evropske unije, njenega nastanka in vloge delovanja na slovenskih tleh. V tem delu smo ugotovili področja delovanja Evropske unije in kaj je ta začela nuditi mladim ob vstopu Slovenije v Evropsko unijo.

Uporabili smo deskriptivni pristop, v uvodu in v samem teoretičnem delu naše raziskovalne naloge smo najprej opisali posamezne pojme, dejstva in pojave. Prav tako smo podali osnovne hipoteze o področju naše teme, ki jo želimo raziskati.

Uporabili smo tudi metodo kompilacije, s katero smo na kratko povzeli tematiko opazovanja, našega spoznanja ter sklepe in rezultate naših virov.

Raziskovalni del naše naloge temeljijo na principu spraševanja dijakov zaključnih letnikov, ki smo ga izvedli s pomočjo anketnega vprašalnika. Z anketo smo zbrali podatke, s pomočjo katerih smo analizirali znanje dijakov o Evropski uniji in kaj nam ta nudi ter tako preverili postavljene hipoteze na začetku naloge.

Anketni vprašalnik (Priloga št. 1) smo razdelili 370 dijakom na treh srednjih šolah, in sicer: Srednji ekonomski šoli Celje, Gimnaziji Celje Center in Poslovno-komercialni šoli Celje.

Pravilno izpolnjene anketne vprašalnike smo vnesli in uredili ter obdelali. Rezultate teh anket smo prikazali s pomočjo grafov, ki so na koncu tudi analizirani.

Našo raziskavo smo izvedli po naslednjih točkah:

- Sprva smo sestavili oporne točke raziskovanja ter anketni vprašalnik.
- Nato smo oblikovali vzorec ter določili količino dijakov in na katerih šolah bomo razdelili anketni vprašalnik.
- Za tem smo zbrali vse rešene anketne vprašalnike in jih vnesli v računalniški program.

Evropska unija – nove priložnosti ali pasti za mlade?

- Podatke smo obdelali in iz dobljene rezultate prikazali s pomočjo grafov in s tem ovrednotili postavljene hipoteze.
- Na podlagi ovrednotenih hipotez in vseh zbranih podatkov ter informacij, tudi iz teoretičnega dela, smo naše ugotovitve strnili v povedi.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Evropska unija

Kakšen je namen EU? Zakaj in kako je bila ustanovljena? Kako deluje? Kaj je že dosegla za svoje državljane in s katerimi novimi izzivi se danes sooča? Kako se mora Evropska unija spremeniti v pričakovanju širitve, ko bo štela 25 ali celo 30 držav članic? Ali lahko EU v dobi globalizacije uspešno tekmuje z drugimi vodilnimi gospodarstvi? Ali lahko Evropa še naprej igra vodilno vlogo v svetu?

To so le nekatera od vprašanj, ki se jih loteva Pascal Fontaine, evropski strokovnjak in nekdanji univerzitetni predavatelj.

Skozi čas se je zgodovina močno spreminjala.

Pascal Fontaine je v svoji knjigi, *Evropa v 12 poglavjih* zapisal, da se je iz ruševin Druge svetovne vojne rodilo novo upanje. Ljudje, ki so med vojno sodelovali v uporabi proti totalitarizmu, so sklenili, da bodo prekinili sovražstvo in nasprotja med narodi Evrope in postavili temelje za mir in spravo med nekdanjimi sovražniki. Tako so med leti 1945 in 1950 nekateri pogumni državniki, med katerimi so bili Konrad Adenauer, Winston Churchill, Alcide de Gasperi in Robert Schuman, sklenili, da bodo prepričali ljudstvo, naj stopi na novo pot. V Zahodni Evropi naj bi zavladal povsem nov red, ki bi temeljil na skupnih interesih različnih ljudstev in narodov ter na pogodbah, ki bi zagotavljale vladavino prava in enakopravnost držav.

Robert Schuman (francoski zunanji minister) je 9. maja 1950 na osnovi ideje, ki se je porodila Jeanu Monnetu, predlagal ustanovitev Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ). Proizvodnja premoga in jekla v državah, ki so se nekoč bojevale med sabo, naj bi prešla pod skupno oblast, pod t.i. „Visoko oblast“. Ne samo v praktičnem smislu, tudi na simbolični ravni sta surovini, ki sta se uporabljali v vojne namene, postali sredstvo za spravo in mir.

Ta drzna in obenem velikodušna gesta je naletela na zelo pozitiven odziv. Tako se je začelo več kot pol stoletja trajajoče miroljubno sodelovanje med državami članicami Evropskih skupnosti. Z Maastrichtsko pogodbo iz leta 1992 so Institucije Skupnosti dobile več moči in širše pristojnosti – to je bilo dejansko rojstvo Evropske unije (EU) kot take.

EU je veliko pripomogla k ponovni združitvi Nemčije po padcu Berlinskega zidu leta 1989. Ko je leta 1991 sovjetski imperij razpadel, so se države srednje in vzhodne Evrope po desetletjih avtorskega sistema pod Varšavskim paktom odločile, da se bodo tudi same pridružile evropskim demokratičnim narodom.

(Pascal Fontaine, 2003, str. 4)

2.2 Nastanek Evropske unije

Evropska unija je nastajala postopno, skorajda ves čas od konca 2. svetovne vojne dalje. Simbolični začetek evropskega združevanja pomeni predlog francoskega zunanjega ministra Roberta Schumna za oblikovanje skupnega trga v industriji premoga in jekla, ki ga je predstavil 9. maja 1950.

S prenosom odločanja na skupni naddržavni organ v pomembnih gospodarskih panogah, ki so jih do tedaj uporabljali v vojaške namene, je bilo posredno onemogočeno enostransko upravljanje in s tem zlorabljanje teh pomembnih surovin, na podlagi t.i. Schumanove deklaracije je šest evropskih držav 18. aprila 1951 podpisalo Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo; poleg Francije in Nemčije še Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg.

Delovanje skupnega trga za premog in jeklo je bilo zelo uspešno, zato so se države ustanoviteljice leta 1957 odločile oblikovati še dve skupnosti: Evropsko gospodarsko skupnost (EGS) ki je omogočila skupni trg, uresničevanje prostega pretoka blaga, delavcev, storitev in kapitala, ter Evropsko skupnost za jedrsko energijo (Evratom). Evropsko gospodarsko sodelovanje se je močno okrepilo leta 1987 z uveljavitvijo Enotnega evropskega akta, ki pomeni zvezo k cilju uresničevanja enotnega in notranjega trga.

Po podpisu Pogodbe o Evropski uniji (Maastrichtska pogodba) 7. februarja 1992 se je sodelovanje razširilo še na področje ekonomske in monetarne unije, ki je pozneje privedla do uvedbe skupne valute. Pogodba je uvedla tri stebre, znane pod imenom Evropska unija, in oblikovala nove institucionalne strukture za skupno zunanjo in varnostno politiko (drugi steber) ter sodelovanje v pravosodju in notranjih zadevah (tretji steber).

Prvi steber predstavljajo skupnosti (za premog in jeklo, gospodarska in za atomsko energijo). S podpisom Amsterdamske pogodbe, 2. oktobra 1997, so države članice podrobneje določile carinsko poslovanje, ukrepe za spodbujanje gospodarskega razvoja in socialne zaščite. Amsterdamska pogodba je spremenila tudi vsebino tretja stebra, od koder so se zadeve, povezane s največjo širitev v zgodovini evropskih integracij so države članice decembra 2001 podpisale Pogodbo iz Nice, ki je uvedla številne institucionalne spremembe za lažje delovanje razširjene Unije. V ta namen je bilo pripravljeno tudi besedilo Evropske ustave, ki je bila podpisana 29. oktobra 2004.

2.2.1 Kateri so simboli Evropske unije?

Evropska unija ima tri skupne simbole:

- Zastavo,
- Himno,
- 9. maj – dan Evrope.

Zastava ima dvanajst zlato-rumenih zvezd, postavljenih v krogu na modri podlagi. Številka dvanajst ne pomeni števila članic EU, ampak ponazarja prisodobno popolnosti (dvanajst mesecev, dvanajst dnevnih in nočnih ur, dvanajst apostolov, dvanajst Heraklejevih del), krog pa je simbol povezanosti in nerazdružljivosti.

Oda radosti, zaključni del Beethovnovne 9. simfonije, je ostala himna EU po sklepu Evropskega sveta leta 1972, uporablja pa se od leta 1986.

9. maj je bil leta 1985 razglašen za dan Evrope, ker je na ta dan leta 1950 francoski zunanji minister Robert Schuman v svoji zgodovinski izjavi, imenovani Schumanova deklaracija, predlagal oblikovanje skupnega trga v dveh pomembnih gospodarskih panogah. Predlagal je, naj se francoska in nemška proizvodnja premogovne in jeklarske industrije, ki je bila v tistem času tempelj vojaške moči, povežeta v okviru naddržavne organizacije, v katero bi se lahko vključile tudi druge evropske države. Avtor zamisli je bil Schumanov svetovalec in mirovnik Jean Monnet, ki se ga še danes spominjamo kot »očeta Evrope«.

Slika 1. Zastava Evropske unije

2.3 Pravice državljanov Evropske unije

Državljanstvo Unije je uvedla Pogodba o Evropski uniji (Maastrichtska pogodba). T.i. evropsko državljanstvo le dopolnjuje in ne nadomešča nacionalnega. Vsakdo, ki ima državljanstvo državne članice, je hkrati državljan Unije in ima:

- pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic;
- pravico voliti in biti voljen na volitvah v Evropski parlament ter na občinskih volitvah v državi članici, kjer prebiva, pod enakimi pogoji kot državljani te države članice;
- pravico do diplomatske in konzularne zaščite katerekoli države članice na območju tretje države, v kateri država članica, katere državljan je, nima predstavništva (npr. pomoč v primeru smrti, bolezni ali težje nesreče, zapora, pripora ali napada ter pomoč in vrnitev domov v težjih razmerah);
- pravico naslavljati peticijo na Evropski parlament;
- pravico obrniti se na evropskega varuha človekovih pravic ter institucije EU (Evropski parlament, Evropski svet, Svet ministrov, Evropski komisijo, Sodišče EU, Evropsko centralno banko in Ekonomsko Računsko sodišče) in posvetovalne organe EU (Odbor regij in Ekonomsko-socialni odbor), in to v kateremkoli uradnem jeziku EU, tudi v slovenščini, in ima pravico prejeti odgovor v istem jeziku;
- Državljan Unije imajo še vrsto drugih pravic, npr. pravico do obveščenosti ali dostopa dokumentov institucij, organov, uradov in agencij EU.

2.3.1 Katere so države članice EU in kdaj so te vanjo vstopile?

Ustanovne članice leta 1951 so bile Francija, Nemčija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg. Pozneje so se pridružile še:

- leta 1973: Irska, Velika Britanija, Danska;
- l. 1981: Grčija;
- l. 1986: Španija, Portugalska;
- l. 1995: Avstrija, Švedska, Finska;
- l. 2004: Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija.

Katere so države kandidatke in katere države pristopnice?

Izraz »država pristopnica« se nanaša na Bolgarijo in Romunijo, ki sta decembra 2004 v Bruslju končali pristopna pogajanja in za kateri je Evropski svet ocenil, da bosta za članstvo pripravljene do 1. januarja 2007. Status države kandidatke ima Hrvaška in Turčija.

Postopek za izstop iz Evropske unije

Nobena od doslej veljavnih pogodb ne ureja vprašanja izstopa iz EU, je pa na to vprašanje urejeno v 60. členu Evropske ustave, ki daje državam članicam možnost, da se prostovoljno odločijo za izstop iz EU:

Država članica, ki želi izstopiti iz EU, mora o tem uradno obvestiti *Evropski svet*, ki nato odloči, na kakšni osnovi se bosta Unija in država pogajali o izstopu. Rezultat pogajanj je sporazum o izpeljavi izstopa, v katerem bodo opredeljeni tudi nadaljnji odnosi med Unijo in državo, ki izstopa. Na strani Unije o sporazumu odloča Svet EU s kvalificirano večino po pridobitvi soglasja Evropskega parlamenta.

V zgodovini EU je že bil izpeljan izstop. Gre za primer Grenlandije, ki se je leta 1973 (tedaj še) Evropskim skupnostim priključila kot del Danske. Leta 1979 pa je Grenlandija v okviru matične države pridobila visoko stopnjo avtonomije in s tem tudi možnost, da se na referendumu odloči glede članstva. Za izstop so se volivci na Grenlandiji izrekli leta 1982, odločitev je bila udejanjena leta 1986.

2.3.2 Kaj je Evropski svet?

Evropski svet je najvišje politično telo EU. Sestavljajo ga predsedniki držav in vlad držav članic EU ter predsednik Evropske komisije. Zasedanja Evropskega sveta, ki so po navadi organizirana štirikrat letno, so vedno v središču pozornosti evropske javnosti. V primerjavi s Svetom EU Evropski svet ne sprejema zakonodaje, temveč sprejema politične odločitve, s katerimi daje Uniji spodbudo za njen razvoj in določa splošne politične smernice.

Z uveljavitvijo Evropske ustave bo tudi Evropski svet postal ena izmed institucij EU. Vzpostavljena bo nova funkcija predsednika, ki bo Evropski svet predstavljal navzven in si prizadeval za doseg konsenza med evropskimi voditelji. V tem delu bo položaj

predsednika Evropskega sveta prevzel naloge rotirajočega predsedovanja Sveta EU, poznanega v dosedanji ureditvi.

EVRO

Zakaj je Evropska unija uvedla skupno valuto? V knjigi so dejali, da je uvedba skupne valute je samo eden izmed ciljev članstvom zapisanih v ustanovnih pogodbah. Zadnja faza te integracije je ustanovitev Ekonomske in monetarne unije (EMU) in s tem povezana uvedba skupne valute. EMU je nastajala v treh fazah, v zadnji, ki se je začela leta 1999 z uvedbo evra, pa so sodelovale samo tiste države, ki so izpolnjevale t.i. maastrichtske konvergentne kriterije.

Januarja 1. 1999, ko je bil uveden evro kot knjižni denar, je te pogoje izpolnjevalo enajst držav članic EU: Belgija, Francija, Nemčija, Italija, Irska, Luksemburg, Nizozemska, Avstrija, Portugalska, Finska in Španija. S 1. januarjem 2001 se jim pridružila še Grčija.

Na prevzem evra pa se že pripravljajo nove članice, ki so v EU vstopile 1. maja 2004: Estonija, Litva in Slovenija so junija 2004 že vstopile v mehanizem deviznih tečajev ERM II, kar je eden izmed pogojev za uvedbo evra. (Urad Vlade RS za informiranje, 2005, str. 35-39)

Slika 2. Prikaz evra

Prost pretok oseb

Ko govorimo o prostem pretoku oseb v EU, govorimo o izvajanju pravice do vstopa, bivanja in dela v drugi državi članici. Sprva, natančneje do leta 1993, je bila ta svoboda ekonomske pogojena, saj je bilo prosto gibanje omogočeno samo posameznikom, ki so se v drugi državi zaposlili ali tam opravljali samostojen poklic.

Z uveljavitvijo Maastrichtske pogodbe, ki je državljanom držav članic EU podelila državljanstvo EU, pa je ta svoboda postala ena temeljnih državljanskih pravic in je ključno zaznamovala zadnje desetletje evropskega združevanja.

Državljanstvo EU namreč obsega tudi pravico do prostega gibanja in prebivanja na območju držav članic še vedno pa ob pogoju, da se je posameznik v drugi državi sposoben sam preživljati s svojim delom ali rednim finančnim prilivom.

Slika 3. Prikaz Evropske unije na zemljevidu

2.4 Ključni dogodki v zgodovini evropskega združevanja

1948

Haaški kongres: več kot tisoč odposlancev iz okoli 20 Evropskih držav razpravlja o novih oblikah sodelovanja v Evropi. Odposlanci izrazijo svojo podporo ustanovitvi „Evropske skupščine“.

1949

Rezultat Haaškega kongresa je ustanovitev Sveta Evrope s sedežem v Strasbourgu. V istem letu Svet začne oblikovati Evropsko konvencijo o varstvu človekovih pravic, ki je podpisana v Rimu leta 1950 in začne veljati septembra leta 1953. Sčasoma skoraj vse evropske države postanejo članice Sveta Evrope.

1950

Robert Schuman, francoski zunanji minister, ima pomemben govor, v katerem predstavi predloge, ki temeljijo na idejah Jeana Monneta. Predlaga, naj Francija in Zvezna republika Nemčija združita proizvodnjo premoga in jekla v organizaciji, ki se ji lahko pridružijo tudi druge evropske države. Ker naj bi se na ta dan „rodila“ Evropska unija, se vsako leto 9. maja praznuje „dan Evrope“.

1951

Šest držav – Belgija, Francija, (Zvezna republika) Nemčija, Italija, Luksemburg in Nizozemska – v Parizu podpiše Pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ). Veljati začne 23. julija 1952, in sicer za obdobje 50 let.

1955

Na srečanju v Messini se zunanji ministri šestih držav dogovorijo za razširitev evropskega združevanja na celotno gospodarstvo.

1957

Šest držav v Rimu podpiše pogodbi o ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti (EGS) in Evropske skupnosti za atomsko energijo (Euratom). Veljati začneta 1. januarja 1958.

1960

Stockholmska konvencija na pobudo Združenega kraljestva ustanovi Evropsko združenje za prosto trgovino (EFTA), ki jo sestavljajo tudi številne evropske države, ki niso del EGS.

1962

Vzpostavitev skupne kmetijske politike (SKP).

1963

General de Gaulle na tiskovni konferenci oznani, da bo Francija dala veto na pristop Združenega kraljestva k Evropski uniji. V mestu Yaoundé je podpisana pogodba o sodelovanju med EGS in 18 afriškimi državami.

1965

Podpis pogodbe o združitvi izvršnih organov treh Skupnosti in ustanovitvi enotnega Sveta ter Komisije. Veljati začne 1. julija 1967.

1966

„Luksemburški kompromis“ - po politični krizi je Francija znova pristala na sodelovanje pri zasedanjih Sveta, v zameno pa je zahtevala soglasno odločanje pri vprašanjih, ki zadevajo „ključne nacionalne interese“.

1968

18 mesecev pred načrtovanim rokom so popolnoma odpravljene carine na industrijsko blago in uvedena je skupna zunanja tarifa.

1969

Politični voditelji EGS se na vrhovnem srečanju v Haagu odločijo za nadaljevanje evropskega združevanja.

1970

Voditelji v Luxembourg podpišejo pogodbo, ki Evropskim skupnostim omogoča, da se vedno bolj financirajo iz „lastnih sredstev“, Evropski parlament pa dobi večje pristojnosti.

1972

V Bruslju podpis pogodbe o pristopu Danske, Irske, Norveške in Združenega kraljestva k Evropskim skupnostim. Šest držav članic sklene, da menjalni tečaji med njihovimi valutami ne smejo več nihati za več kot 2,25 %. Ta mehanizem je znan pod imenom „denarna kača“.

1973

S pristopom Irske in Združenega kraljestva k Evropskim skupnostim se članstvo poveča na devet držav. Norveška po referendumu, v katerem je večina glasovala proti članstvu, ostane zunaj.

1974

Politični voditelji devetih držav članic na vrhunskem srečanju v Parizu sklenejo, da se bo Evropski svet sestajal trikrat letno. Prižgejo zeleno luč za neposredne volitve v Evropski parlament, in se dogovorijo za ustanovitev Evropskega sklada za regionalni razvoj.

1975

V mestu Lomé je podpisana konvencija (Lomé I) med državami EGS in 46 afriškimi, karibskimi in pacifiškimi (AKP) državami.

1978

Na vrhovnem srečanju v Bremnu Francija in (Zvezna republika) Nemčija predlagata ponoven začetek denarnega sodelovanja z ustanovitvijo Evropskega monetarnega sistema (EMS), ki nadomesti mehanizem kače. EMS začne delovati 13. marca 1979.

1979

Grčija podpiše pristopno pogodbo k Evropskim skupnostim. Prve neposredne volitve v 410-članski Evropski parlament.

1981

Grčija pristopi k Evropskim skupnostim. S tem se članstvo poveča na 10 držav članic.

1984

Sprejetje programa ESPRIT, ki spodbuja raziskave in razvoj na področju informacijske tehnologije. Druge neposredne volitve v Evropski parlament.

1985

Jacques Delors postane predsednik Komisije (1985–1995). Španija in Portugalska podpišeta pristopno pogodbo k Evropskim skupnostim. Na srečanju Evropskega sveta v Luxembourg se voditelji 10 držav članic dogovorijo, da bodo spremenili Rimsko pogodbo in z Enotnim evropskim aktom ponovno začeli s procesom evropskega združevanja. To odpre pot oblikovanju enotnega trga do leta 1993.

1986

S pristopom Španije in Portugalske k Evropskim skupnostim se število članic poveča na 12.

1987

Začetek programa Erasmus, katerega namen je mladim Evropejcem omogočiti študij v tujini, v drugih evropskih državah.

1989

Tretje neposredne volitve v Evropski parlament. Padeč Berlinskega zidu. Evropski svet se v Strasbourgu odloči za sklic medvladne konference o napredovanju Ekonomske in monetarne unije (EMU) ter politične unije.

1990

Podpis Schengenskega sporazuma, ki odpravi kontrole na mejah med državami članicami Evropskih skupnosti. Ponovna združitev Nemčije. Začetek medvladnih konferenc v Rimu o EMU in politični uniji.

1991

Evropski svet v Maastrichtu sprejme Pogodbo o Evropski uniji. Postavljeni so temelji za skupno zunanjo in varnostno politiko, tesnejše sodelovanje v pravosodju in notranjih zadevah in oblikovanje gospodarske in denarne unije, skupaj z enotno valuto. Z medvladnim sodelovanjem na teh področjih se obstoječi sistem Skupnosti preoblikuje v Evropsko unijo (EU). EGS se preimenuje v Evropsko skupnost (ES).

1992

Podpis Pogodbe o Evropski uniji v Maastrichtu. Veljati začne 1. novembra 1993.

1993

Vzpostavljen je enotni trg.

1994

Četrte neposredne volitve v Evropski parlament. Avstrija, Finska, Norveška in Švedska na zasedanju Evropskega sveta na Krfu podpišejo pogodbo o pristopu k EU.

1995

S pristopom k EU Avstrije, Finske in Švedske se število članic poveča na 15. Norveška po referendumu, v katerem večina glasuje proti članstvu, ostaja zunaj. Delovati začne nova Evropska komisija (1995–1999) z Jacquesom Santerjem na čelu. Evro-

sredozemska konferenca v Barceloni začne partnerske odnose med EU in državami južne sredozemske obale.

1997

Evropski svet na srečanju v Amsterdamu sprejme pogodbo, ki daje Evropski uniji nova pooblastila in odgovornosti. Podpis Amsterdamske pogodbe. Veljati začne 1. maja 1999.

1998

Začne se pristopni proces za nove države kandidatke, med katere spadajo Ciper, Malta in 10 držav srednje in vzhodne Evrope. Evropski svet v Bruslju ugotovi, da 11 držav članic EU (Avstrija, Belgija, Finska, Francija, Nemčija, Irska, Italija, Luksemburg, Nizozemska, Portugalska in Španija) izpolnjuje zahteve za sprejem enotne valute 1. januarja 1999. Grčija se pridruži kasneje. Določitev fiksnih in nespremenljivih deviznih tečajev za valute, ki jih bo nadomestil evro.

1999

Začetek tretje stopnje EDU: evro nadomesti valute 11 držav EU. Na denarne trge stopi enotna valuta. Evropska centralna banka (ECB) odslej nosi odgovornost za denarno politiko EU, ki je definirana z evrom. Berlinski vrh sprejme finančno perspektivo 2000–2006 v okviru Agende 2000.

Evropski svet v Kölnu pozove Konvencijo k oblikovanju Listine Evropske unije o temeljnih človekovih pravicah. Člani Konvencije so predstavniki predsednikov držav ali vlad držav EU ter predsednik Evropske komisije. Javier Solana je imenovan za visokega predstavnika za skupno zunanjo in varnostno politiko (SZVP).

Pete neposredne volitve v Evropski parlament. Delovati začne nova Evropska komisija (1999-2004) z Romanom Prodigjem na čelu.

Evropski Svet v Tamperah sklene, da bo EU postalo območje svobode, varnosti in pravice. Evropski svet v Helsinkih, ki je v glavnem posvečen širitvi EU, javno izjavi, da je Turčija kandidatka za članstvo v Uniji, in se odloči za nadaljevanje pogajanj z ostalimi 12 državami kandidatkami.

2000

Lizbonski Evropski svet oblikuje strategijo za pospeševanje zaposlovanja v EU, posodobitev gospodarstva in okrepitev socialne kohezije v na znanju temelječi Evropi.

Evropski svet v Nici sprejme dogovor o besedilu nove pogodbe, ki spremeni sistem odločanja v EU tako, da bo ta pripravljena za širitev. Predsedniki Evropskega parlamenta, Evropskega sveta in Evropske komisije svečano razglasijo Listino Evropske unije o temeljnih človeških pravicah.

2001

Podpis pogodbe iz Nice. Veljati začne 1. februarja 2003. Evropski svet v Laeknu sprejme deklaracijo o prihodnosti Unije. Ta pripravi teren za prihodnjo veliko reformo EU in ustanovitev Konvencije za pripravo Evropske ustave. Valéry Giscard d'Estaing je imenovan za predsednika Konvencije.

2002

Na območju evra se začnejo uporabljati bankovci in kovanci evra. Vseh 15 držav članic istočasno ratificira Kjotski protokol – mednarodni sporazum za zmanjšanje onesnaževanja zraka. Na zasedanju Evropskega sveta v Seville je sprejet sporazum o azilni politiki in politiki priseljevanja EU.

Odločitev na zasedanju Evropskega sveta v Kopenhagnu, da se lahko 10 držav kandidatk (Ciper, Češka, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija) 1. maja 2004 pridruži Evropski uniji. Pristop Bolgarije in Romunije je predviden za leto 2007.

Če bo Evropski svet decembra 2004 na podlagi poročila in priporočila Komisije ugotovil, da Turčija ustreza kopenhagenskim merilom, se bodo lahko začela pogajanja s to državo.

2003

Ciper, Češka, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija v Atenah podpišejo pogodbo o pristopu k EU. Konvencija o prihodnosti Evrope izdela osnutek evropske ustave. Začetek medvladne konference, ki bo sestavila novo pogodbo o evropski ustavi.

2004

Državam članicam Evropske unije se pridružijo Ciper, Češka, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija. Šeste neposredne volitve v Evropski parlament.

2007

Datum, ki ga je kopenhagenski Evropski svet določil za pristop Bolgarije in Romunije. (Pascal Fontaine, 2003, str. 72-80)

2.4.1 Zgodovina Evrope

Današnja Evropska unija je sad trdega dela vseh, tako moških kot žensk, ki so vložili svoj trud v izgradnjo združene Evrope. EU je bila zgrajena na konkretnih dosežkih teh ljudi. Nikjer drugje na svetu se še ni zgodilo, da bi suverene države do takšne mere združile svoje pristojnosti, in sicer za področja, ki so tako pomembna za njihove državljane. EU je ustvarila enotno valuto in razgiban enotni trg, ki omogoča prosti pretok oseb, storitev, blaga in kapitala. Prek družbenega napredka in poštene konkurence se trudi doseči, da bi karseda veliko število ljudi imelo koristi od enotnega trga.

Temeljna načela Evropske unije so podana v dveh pogodbah:

- Pariška pogodba, s katero je bila leta 1951 ustanovljena Evropska skupnost za premog in jeklo (ESPJ);
- Rimska pogodba, s katerima sta bili leta 1957 ustanovljeni Evropska gospodarska skupnost (EGS) in Evropska skupnost za atomsko energijo (Euratom).

Te ustanovitvene pogodbe so bile naknadno spremenjene

- z Enotnim evropskim aktom (1986),
- s Pogodbo o ustanovitvi Evropske unije (Maastricht, 1992),
- z Amsterdamsko pogodbo (1997) in
- s Pogodbo iz Nice (2001).

Zaradi teh pogodb je Pascal opisal, da so bile v pravnem smislu vzpostavljene zelo tesne vezi med državami članicami EU. Zakoni Evropske unije neposredno vplivajo na državljane EU in jim dajejo točno določene pravice.

Prvi korak na poti evropskega združevanja je bil storjen, ko je šest držav (Belgija, Zvezna republika Nemčija, Francija, Italija, Luksemburg in Nizozemska) ustanovilo skupni trg za premog in jeklo. Namen tega je bil, da bi po Drugi svetovni vojni ponovno zavladal mir med zmagovalci in poraženci, ki so se na ta način lahko zblížali kot enakopravni narodi in začeli sodelovati znotraj skupnih institucij.

Nato se je šest držav članic odločilo, da bodo ustanovile Evropsko gospodarsko skupnost (EGS), ki bo temeljila na skupnem trgu za vrsto blaga in storitev. Tako so 1. julija 1968 v teh šestih državah povsem ukinili carine in v tem času, tj. v šestdesetih letih, so nastale skupne politike, namreč trgovinska in kmetijska. Ta podvig je bil tako uspešen, da so Danska, Irska in Združeno kraljestvo sklenili, da so bodo pridružili Skupnostim. Ta prva širitev, ki je pomenila povečanje števila članic s šest na devet, se je zgodila leta 1973. Istočasno so Skupnosti prevzele nove naloge in uvedle nove politike, tj. socialno, regionalno in okoljsko. Tako je bil leta 1975 ustanovljen Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), ki naj bi omogočal izvajanje regionalne politike.

V začetku sedemdesetih let so vodilni možje v Skupnosti ugotovili, da je treba vzpostaviti ravnovesje med različnimi gospodarstvi; in prišli so do spoznanja, da je za to potrebna denarna unija. Nekako v istem času so Združene države sklenile, da bodo

ukinile konvertibilnost dolarja v zlato. To je bil začetek velike nestabilnosti za svetovne denarne trge; stanje se je še poslabšalo v času naftnih kriz leta 1973 in 1979. Evropski denarni sistem (EMS), ki je bil uveden leta 1979, je nekoliko pomagal pri ustalitvi menjalnih tečajev in spodbudil članice Skupnosti k izvajanju strogih politik, ki so jim omogočale ohranitev medsebojne pomoči in vzpostavitev reda v gospodarstvu. (Pascal Fontaine, 2003, str. 9)

2.4.2 Širitev

Kopenhagen – zgodovinsko srečanje

13. decembra 2002 je Evropski svet v Kopenhagnu naredil enega najvažnejših korakov v zgodovini evropskega združevanja. Odločil se je namreč, da bo se bo 1. maja 2004 Evropski uniji pridružilo 10 novih članic.

Ta odločitev ni pomenila samo to, da se bosta povečala površina in število prebivalstva Evropske unije. S to odločitvijo se je končala delitev celine na dva dela. To je bil konec razkola, ki je od leta 1945 dalje delil svobodni svet od komunističnega sveta. Tako je bila peta širitev EU pomembna v političnem in moralnem smislu.

Države, ki naj bi se pridružile, torej Ciper, Češka republika, Estonija, Madžarska, Latvija, Litva, Malta, Poljska, Slovaška in Slovenija, so nedvomno evropske, tako glede zemljepisne lege, kulture, zgodovine kot ambicij. S pridružitvijo Evropski uniji bodo postale del „družine“ evropskih demokratičnih držav in se na ta način pridružile velikemu načrtu, ki so si ga zamislili idejni očetje EU. Pristopne pogodbe, ki so bile podpisane 16. aprila 2003 v Atenah, bodo državljanom novih držav članic omogočile, da bodo junija 2004 volili in kandidirali na volitvah v Evropski parlament pod enakimi pogoji kot ostali državljani EU.

2.4.3 Dolga pot do članstva v EU

Ta širitev se je začela leta 1989 s padcem berlinskega zidu in železne zaves. EU je nemudoma reagirala z ustanovitvijo programa za finančno pomoč „Phare“, ki naj bi pomagal mladim demokracijam pri obnovi gospodarstva in spodbujal politično reformo. Evropski svet je 22. junija 1993 v Kopenhagnu prvič izjavil, da lahko „*pridružene države srednje in vzhodne Evrope, ki se bodo tako odločile, postanejo članice Evropske unije*“.

Tedaj je Evropski svet obenem določil tri glavne kriterije, ki bi jih morale izpolniti države pred vstopom v EU.

- Najprej politični kriterij: države kandidatke morajo imeti stabilne institucije, ki lahko zagotavljajo demokracijo, vladavino prava, spoštovanje človekovih pravic ter spoštovanje in zaščito manjšin.
- Drugi kriterij je gospodarski: države kandidatke morajo imeti delujoče tržno gospodarstvo in sposobnost, da prenesejo pritisk konkurence in se soočijo s tržnimi silami znotraj Unije.

- Tretji kriterij zadeva sposobnost prevzema obveznosti, ki izhajajo iz članstva EU, vključno s prizadevanjem za cilje politične, gospodarske in denarne unije. To pomeni, da morajo države kandidatke prevzeti celotno zakonodajo EU, znano pod imenom *acquis communautaire*.

Predloge je izdelala Komisija, Parlament pa je podal mnenje. Na podlagi tega je Evropski svet v Luxembourg (decembra 1997) in Helsinkih (decembra 1999) dal zeleno luč za začetek pogajanj z 10 srednje- in vzhodnoevropskimi državami, vključno s Ciprom in Malto.

Približno 40 milijard evrov, ki naj bi se med leti 2004 in 2006 namenile novim državam članicam iz proračuna EU, se bodo v glavnem porabile za strukturne in regionalne projekte, kot na primer pomoč za kmetijske dejavnosti, razvoj podeželja, domače politike in kritje upravnih stroškov. Sporazum med EU in desetimi novimi državami članicami je bil dosežen decembra 2002 v Kopenhagnu. Ta je v skladu s pravili o izdatkih EU za obdobje do leta 2006, ki jih je Evropski svet določil marca 1999 v Berlinu.

2.4.4 Meje evropske unije

Podana širitev EU, s katero se bo število članic povzpelo na 25 in število prebivalcev na kar 454 milijonov ljudi, bo leta 2007 naredila še korak naprej, kajti če bo šlo vse po načrtih iz Kopenhagna, se bosta takrat pridružili še Bolgarija in Romunija. V Kopenhagnu je Evropski svet tudi sklenil, da bo decembra 2004 mogoče začeti uradna pogajanja o pristopu s Turčijo, kolikor bo Evropska komisija to tudi priporočila v svojem poročilu. Država kandidatka lahko začne s pogajanjem šele, ko je izpolnila politične in gospodarske kriterije EU. Evropski svet je že leta 1999 v Helsinkih sklenil, da je „*Turčija država kandidatka, ki se bo v Unijo vključila na podlagi meril, ki veljajo za vse države kandidatke.*“ Turčija je članica NATO in Sveta Evrope. Pridružitveni sporazum med EU in Turčijo obstaja že od leta 1964, država pa ima status prosilke od leta 1987.

Vendar pa drži, da Turčija leži na skrajnem robu evropske celine, tako da bi njena pridružitve EU sprožila vrsto vprašanj o tem, kje pravzaprav potegniti dokončno mejo Evropske unije. Ali lahko torej katera koli država zaprosi za članstvo EU in začne s pogajanjem, če izpolnjuje politična in gospodarska merila, ki so bila določena v Kopenhagnu? Vsekakor lahko države na zahodnem Balkanu, kot na primer Albanija, Bosna in Hercegovina, Hrvaška, Nekdanja jugoslovanska republika Makedonija ter Srbija in Črna gora, zaprosijo za članstvo, pod pogojem, da so politično stabilne in izpolnjujejo merila iz Kopenhagna.

Pascal je ugotovil, da se EU nedvomno zavzema za spodbujanje stabilnosti na območjih, ki ležijo v njeni neposredni bližini. S širitvijo se meje Unije pomikajo in postajajo daljše. Tako bosta leta 2004 Belorusija in Ukrajina postali njeni sosedi, meja z Rusijo pa se bo podaljšala. Unija bo morala okrepiti čezmejno sodelovanje s temi državami v zvezi s prometno in okoljsko politiko ter vprašanji, kot so notranja varnost in boj proti tihotapljenju ljudi čez meje ter druge oblike mednarodnega kriminala. (Pascal Fontaine, 2003, str. 14-17)

2.5 Naloge Evropske unije

Ljudje, ki so oblikovali osnutek Rimske pogodbe, so Evropski gospodarski skupnosti zastavili naslednjo nalogo: *z vzpostavitvijo skupnega trga in postopnim približevanjem ekonomskih politik držav članic v vsej Skupnosti spodbujati skladen razvoj gospodarskih dejavnosti, stalno in uravnoteženo gospodarsko rast, povečano stabilnost, pospešeno višanje življenjske ravni in tesnejše odnose med državami, ki jih združuje.*

Ti cilji so bili v večji meri že doseženi, zahvaljujoč prostemu pretoku blaga, oseb, storitev in kapitala ter politiki EU o zagotavljanju poštene konkurence med podjetji in o varovanju interesov potrošnikov. Enotni trg je bil zaključen leta 1993, evro pa je prišel v obtok leta 2002.

Vendar ti dosežki niso zadostovali – potrebna je bila dodatna podpora „strukturnih“ politik, za katere se je odločno prizadevala in jih tudi finančno podpirala sama EU. Namreč brez teh politik bi bile nekatere panoge gospodarstva in nekatere regije Evrope zapostavljene, saj ne bi mogle v enaki meri izkoristiti prednosti.

Evropski politični voditelji so zgodaj spoznali, kaj bi pravzaprav pomenila evropska solidarnost – namreč ukrepati tako, da se ojačita „gospodarska in socialna kohezija“, z drugimi besedami, nekoliko zmanjšati prepad med revnimi in bogatimi regijami. V praksi je to pomenilo uvedbo regionalnih in strukturnih politik, te pa so postajale pomembnejše z vsako nadaljnjo širitvijo EU.

(Pascal Fontaine, 2003, str. 31)

2.5.1 Zaposlovanje v Evropski uniji

V zadnjih desetletjih 20. stoletja so evropski državljani vedno glasneje pozivali vlade h konkretnjšim ukrepom za ustvarjanje novih delovnih mest. Kako naj Evropejci sploh verjamejo v prednosti, ki jih bo prinesla širitev Unije, in kako naj sploh z zaupanjem zrejo v prihodnost, ko pa je bilo več kot 10 % delovne sile EU (do leta 1997) brez zaposlitve? V Amsterdamsko pogodbo je bilo tako vključeno novo poglavje o zaposlovanju, s čimer je postalo ustvarjanje novih delovnih mest prednostna naloga gospodarske politike EU.

Na srečanju Evropskega sveta 20. in 21. novembra 1997 v Luxembourggu so se predsedniki držav in vlad 15 držav članic dogovorili o usklajeni strategiji za povečanje učinkovitosti posameznih nacionalnih politik. Strategija je bila namenjena izboljšanju poklicnega usposabljanja, pomoči pri ustanavljanju novih podjetij in izboljšanju „socialnega dialoga“, tj. odnosov med delodajalci in zaposlenimi. Določila je smernice za povečanje zaposlenosti. Države članice in institucije EU z uporabo enotnih ocenjevalnih postopkov redno preverjajo, kakšen je napredek pri izvajanju teh smernic.

Evropski svet je marca 2000 v Lizboni dal nov zagon „Luksemburški strategiji“ in povečal njen obseg delovanja. Tako je iz Luksemburške nastala „Lizbonska strategija“, ki si je zastavila nov, zelo ambiciozen cilj, in sicer, da bi v desetih letih EU postala „najbolj konkurenčno in dinamično, na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, sposobno trajnostne gospodarske rasti, z več in boljšimi službami in večjo socialno

kohezijo“ (Pascal Fontaine, 2003, str. 4, Poglavje 8; Naproti družbi, ki temelji na znanju).

2.5.2 Evropa s strani državljanov

Kaj je glavna skrb Evrope – ljudje ali posel? Proces združevanja Evrope se je začel s politično vizijo idejnih utemeljiteljev EU, ki so se v prvi vrsti zavzemali za to, da se ne bi ponovila zgodovina iz prejšnjih stoletij, ko so po Evropi divjale vojne. Da pa bi bila združena Evropa grajena na kar se da trdnih temeljih in da bi bila čim bolj učinkovita, so se idejni „očetje“ odločili za pragmatičen pristop in torej razvili evropsko solidarnost na konkretnih področjih: na premoгу in jeklu, enotnem trgu, kmetijski politiki, konkurenci itd.

Rezultat tega je današnja Evropa, ki jo nekateri označujejo za „tehnokratsko“, saj za svoje delovanje potrebuje strokovnjake, ekonomiste in javne uslužbence. Vendar naj je še tako tehnokratska, se prvotna vizija ne bi mogla nikoli uresničiti, če ne bi imela podpore v politični volji evropskih institucij.

2.5.3 Evropa v vsakdanjem življenju

Večina ciljev, določenih v pogodbah, je danes že uresničenih. Starih pravil in predpisov, davčnih in carinskih ovir, ki so nekoč omejevale dejavnosti ljudi v Evropi in zavirale prosti pretok blaga, kapitala in storitev, ni več. Vsak od nas, čeprav včasih pozabimo na to, v vsakdanjem življenju uživa sadove enotnega trga: dostop do široke ponudbe potrošniškega blaga in izdelkov, nizke cene zaradi konkurence, politike, ki ščitijo potrošnike in okolje, tehnične standarde, ki težijo k izboljšanju kakovosti.

Podobno imajo tudi ljudje, ki živijo v odročnih predelih Evrope, koristi od strukturnih skladov, kot je Evropski sklad za regionalni razvoj. Evropski kmetje že desetletja izkoriščajo mehanizme vzdrževanja cen, ki jih ponuja EKUJS (Evropski kmetijski usmerjevalni in jamstveni sklad).

Skoraj vsi izdatki iz proračuna EU – ti so leta 2003 znašali okoli 100 milijard evrov – so namenjeni ukrepom, ki vplivajo na vsakdanje življenje evropskih državljanov.

Takoj ko je leta 1958 stopila v veljavo Rimska pogodba, so se evropski zakonodajalci lotili zakonov, ki zagotavljajo prost pretok delavcev, svobodo opravljanja storitev in pravico do ustanavljanja za samostojne poklice. Vsak državljan EU, ne glede na narodno pripadnost, lahko kjerkoli v Uniji išče delo. Diskriminacija na podlagi državljanstva je prepovedana. S pomočjo direktive EU so bila usklajena pravila, ki ljudem omogočajo, da v Uniji opravljajo svoj poklic. Usklajevanje različnih zakonodaj, ki je terjalo veliko truda, naj bi omogočalo, da se izobrazba, ki jo v katerikoli državi pridobi npr. zdravnik, odvetnik, medicinska sestra, kemik, arhitekt ali zavarovalni posrednik, prizna tudi v vseh ostalih državah.

Ker pa so različni nacionalni predpisi še vedno urejevali številne dejavnosti, so 21. decembra 1988 države članice sprejele direktivo, ki je uvedla sistem medsebojnega priznavanja visokošolskih diplom. Ta direktiva velja za vse univerzitetne smeri, ki trajajo najmanj tri leta, in temelji na načelu medsebojnega zaupanja med nacionalnimi sistemi izobraževanja in usposabljanja.

Osnovna pravica evropskega državljana je torej pravica do gibanja, dela in življenja v katerikoli državi Unije. Utemeljena je v poglavju o državljanstvu Maastrichtske pogodbe.

Vsak državljan EU lahko kjerkoli v Uniji opravlja zdravstvene, izobraževalne in druge javne storitve, z izjemo dejavnosti, za katere so pristojni javni organi (policija, oborožene sile, zunanje zadeve, itd.). Ali ni torej povsem logično, da za poučevanje angleščine v Rimu zaposlijo britanskega učitelja, ali da se mlad francoski diplomant prijavi na razpis za državnega uradnika v Belgiji?

Evropski državljan pa ni le potrošnik ali oseba z gospodarsko ali socialno vlogo. Kot državljan oziroma državljanica Evropske unije ima posebne politične pravice. Po zaslugi Maastrichtske pogodbe ima vsak državljan Unije, ne glede na državljanstvo, pravico, da voli in je izvoljen na občinskih in evropskih parlamentarnih volitvah v državi članici EU, kjer živi.

Državljanstvo Unije je utemeljeno v členu 17 Amsterdamske pogodbe: *Državljanji Unije so vse osebe z državljanstvom ene od držav članic. Državljanstvo Unije dopolnjuje in ne nadomešča nacionalnega državljanstva.*

2.5.4 Temeljne pravice državljanov Evropske unije

Amsterdamska pogodba še bolj poudarja temeljne pravice. Uvaja postopek, s katerim se lahko vsaki državi, ki krši temeljne pravice državljanov EU, odvzame pravica do članstva v EU. Načelo nediskriminacije se v tej pogodbi ne nanaša več le na narodnost, ampak tudi spol, rasno in versko pripadnost, starost ter spolno usmerjenost. Pogodba nadalje poudarja načelo enakosti med moškimi in ženskami.

Amsterdamska pogodba nenazadnje izboljšuje tudi politiko preglednosti v EU, ki državljanom omogoča boljši dostop do uradnih dokumentov institucij.

Evropska unija je decembra 2000 v Nici potrdila svojo zavezanost k spoštovanju državljanskih pravic, saj je takrat svečano razglasila *Listino Evropske unije o temeljnih človekovih pravicah*. Listino je oblikovala Konvencija, sestavljena iz poslancev nacionalnih parlamentov ter evropskega parlamenta, predstavnikov nacionalnih vlad in člana Komisije. Dokument, sestavljen iz 54 členov v šestih poglavjih – Dostojanstvo, Svoboda, Enakost, Solidarnost, Pravice državljanov in Pravičnost – razlaga temeljne vrednote Evropske unije ter državljanke, politične, ekonomske in socialne pravice državljanov EU.

Začetni člani govorijo o človeškem dostojanstvu ter pravici do življenja, osebne integritete, svobode izražanja in vesti. Poglavje o solidarnosti na inovativen način združuje socialne in ekonomske pravice, kot so:

- pravica do stavke,
- pravica delavcev do informiranja in posvetovanja,
- pravica do usklajevanja družinskega in poklicnega življenja,
- pravica do zdravstvenega varstva, socialne varnosti in socialne pomoči v vsej Evropski uniji.

2.6 Kultura in izobraževanje kot del Evrope za mlade

Za mlade po vseh državah članic Evropske unije je dobro poskrbljeno. Evropske zavesti in pripadnosti ni mogoče umetno ustvariti. Izhaja lahko le iz skupne kulturne zavesti, zato mora Evropa danes svojo pozornost usmeriti ne le v gospodarstvo, temveč tudi v kulturo.

Prvi koraki v to smer so programi EU za izobraževanje in usposabljanje, kot je *Erasmus* (spodbujanje mobilnosti študentov), *Comett* (usposabljanje in izobraževanje na področju tehnologije) in *Lingua* (spodbujanje k učenju tujih jezikov). Do danes je s programom Erasmus v tujini študiral že več kot milijon študentov.

Evropska unija si je zastavila cilj, da bo 10 % njenih študentov eno leto živelo v kaki drugi evropski državi in študiral na visokošolski ustanovi. V ta namen bo treba povečati sredstva EU za izobraževalno politiko. Nadaljnji razvoj v tej smeri naj bi omogočali programi *Socrates*, *Leonardo da Vinci* in *Mladina*.

Direktiva o *televiziji brez meja* omogoča gledalcem boljši dostop do televizijskih oddaj, posnetih v Evropi, saj morajo evropske televizijske hiše v svoj program vključiti določen odstotek evropskih oddaj. Direktiva uvaja stroge ukrepe za zaščito mladih gledalcev in za podporo oddaj neodvisnih producentov ter določa pravila za oglaševanje in televizijsko prodajo.

Okvirni program *Kultura 2000* za obdobje 2000-2004 je namenjen spodbujanju sodelovanja med ustvarjalci oddaj, promotorji, televizijskimi programi, mrežami in kulturnimi institucijami.

Program *MEDIA Plus* (2001-2005) nudi podporo avdiovizualni industriji. V primerjavi z obsežno proizvodnjo v Združenih državah Amerike v Evropi trenutno primanjkuje domačih televizijskih oddaj in filmov. Program MEDIA Plus želi to pomanjkanje odpraviti ter spodbuditi distribucijo evropskih filmov in oddaj po Evropi.

2.6.1 Območje svobode, varnosti in pravice v mejah EU za mlade

Vsi imamo pravico do svobode izražanje lastnega mnenja in še več. Evropski državljani imajo pravico, da kjerkoli v Evropski uniji živijo v svobodi in brez strahu pred preganjanjem ali nasiljem. Kljub temu pa sta mednarodni kriminal in terorizem pojava, ki današnjim Evropejcem povzročata največ skrbi.

Ti izzivi zahtevajo hitro skupno ukrepanje na ravni EU. Očitno je evropska politika na področju pravosodja in notranjih zadev še kako potrebna, še zlasti ob širitvi Unije, ko vprašanje evropske notranje varnosti dobiva nove dimenzije.

Ob ustanovitvi Evropske gospodarske skupnosti niso bili predvideni ukrepi EU na tem področju. Člen 3 Rimske pogodbe navaja le, da mora Skupnost sprejeti „*ukrepe v zvezi z vstopom in gibanjem oseb*“. Sčasoma pa je postalo jasno, da svoboda gibanja pomeni, da mora vsakdo, ne glede na to, kje se nahaja znotraj Unije, uživati enako zaščito in imeti enak dostop do pravnega varstva. Prvotne pogodbe so bile zato spremenjene –

najprej z Enotnim evropskim aktom, nato pa še z Maastrichtsko in Amsterdamsko pogodbo.

2.6.2 Svoboda gibanja v drugih državah Evropske unije

Vsi državljani, še posebej pa mladi, bi se morali zavedati svojih pravic. S pravico do prostega gibanja oseb znotraj EU se državam članicam poraja vprašanje varnosti, saj so bili na večini notranjih mej Unije odpravljeni carinski pregledi. Zaradi tega so potrebni nadomestni varnostni ukrepi na *zunanjih* mejah. Pravica do prostega gibanja v Uniji velja tudi za kriminalce, zato morajo nacionalni policijski organi in sodne oblasti sodelovati v boju proti mednarodnemu kriminalu.

Načela svobode, varnosti in pravice so tesno povezana. Svoboda postane v veliki meri nesmiselna, če ljudje ne morejo živeti varno in če jih ne ščiti pravni sistem, ki zagotavlja njihovo enakopravnost.

15. in 16. oktobra 1999 je imel Evropski svet posebno zasedanje v finskem mestu Tampere, kjer je razpravljalo o vprašanju pravosodja in notranjih zadev. Voditelji EU so sprejeli zelo jasen in velikopotezen akcijski program – okoli 60 ukrepov do leta 2004, s katerimi bo Unija postala „*območje svobode, varnosti in pravice*“. Naloga Evropske komisije je, da s pomočjo točk spremlja napredek EU.

Glavna vprašanja Evropskega vrha v Tamperah so bila:

- skupna azilna politika in politika priseljevanja EU,
- resnično „Evropsko območje pravice,
- boj na evropski ravni proti kriminalu,
- večji zunanji ukrepi.

Eden najpomembnejših korakov za olajšanje potovanja po Evropski uniji je bil storjen leta 1985, ko so vlade Belgije, Francije, Nemčije, Luksemburga in Nizozemske podpisale sporazum v majhnem luksemburškem obmejnem mestu z imenom Schengen. Sklenile so, da bodo odpravile kontrole oseb, ne glede na državljanstvo, na skupnih mejah, uskladile kontrole na mejah z državami, ki ne spadajo v EU, ter uvedle skupno vizumsko politiko.

Na ta način so oblikovale območje brez notranjih meja, ki nosi ime schengensko območje. Na zunanjih mejah morajo državljani EU trenutno pokazati zgolj osebno izkaznico ali potni list.

Cilj teh ukrepov ni oblikovanje nekakšne „trdnjave Evrope“, temveč olajšanje legalnega vstopa v Evropsko unijo ter prostega gibanja znotraj nje. Poleg tega se želi EU odločno boriti proti delovanju hudodelskih tolpe, ki izkoriščajo ljudi.

(Pascal Fontaine, 2003, str. 52-58)

2.7 Prihodnost Evrope in s tem prihodnost mladih po vseh državah EU

Prišel bo dan, ko se bodo vsi narodi naše celine, ne da bi se morali odpovedati svojim enkratnim posebnostim in veličastni edinstvenosti, zlili v višjo entiteto in skovali bratstvo evropskih narodov. Prišel bo dan, ko bodo polja krešočih se idej edina bojna polja. Prišel bo dan, ko bodo namesto krogel in bomb odločali volilni glasovi..

Te preroške besede je leta 1849 izrekel *Victor Hugo*. Potrebno je bilo dobro stoletje, da se je ta utopična napoved začela uresničevati. V tem obdobju se je zaradi dveh vojn in številnih drugih konfliktov po evropskih tleh prelilo mnogo krvi. Bili so časi, ko je izginilo vsakršno upanje. Začetek 21. stoletja prinaša boljše izgleda za prihodnost in novo upanje. Prinaša pa tudi nove težave in izzive za Evropo.

Nadaljevala se je širitev Unije na 25 držav članic v skladu s časovnim načrtom, ki so ga zastavile institucije EU. Dogajanje lepo ponazarjajo besede nekega politika iz ene od novih držav članic: „*Evropi je končno uspelo uglasiti svojo zgodovino s svojo zemljepisno podobo.*“ Obdobje od leta 2007 do leta 2015 bo priča nadaljnji širitvi Evropske unije. Medtem pa bodo politični voditelji ob pazljivem upoštevanju javnega mnenja sprejeli odločitev o tem, kje bodo začrtali končne geografske, politične in kulturne meje Unije.

Razširjena Evropska unija je del *sveta, ki se hitro in korenito spreminja* in ki mora najti novo obliko stabilnosti. Na Evropo vplivajo tudi prevrati na drugih kontinentih, pa naj bo to ponovno oživljanje verske vneme v islamskem svetu, bolezen ali lakota v Afriki, enostranske težnje v Severni Ameriki, ekonomske krize v Latinski Ameriki, demografska eksplozija v Aziji ali globalna premestitev proizvodnje ali delovnih mest. Evropa se mora usmeriti v lasten razvoj, hkrati pa mora biti v celoti udeležena pri globalizaciji. Po eni strani je Evropska unija lahko ponosna na dosežke svoje trgovinske politike, po drugi strani pa je pred njo še dolga pot, preden bo lahko na svetovnem odru nastopila enotno in verodostojno.

(Pascal Fontaine, 2003, str. 69-70)

Slika 4. Vizija Evropske unije

2.7.1 NOTRANJE ZADEVE

Pridobitev dovoljenja za bivanje mladih oseb v članicah EU

Ob prebiranju literature smo ugotovili, da mladi ne morejo kar tako oditi v tujino kljub zabrisanim mejam. Dovoljenje za bivanje v kateri izmed držav članic EU potrebujejo slovenski državljani le za bivanje, daljše od treh mesecev. V tem primeru se mora posameznik prijaviti na upravni enoti kraja, v katerem namerava bivati. Kateri dokumenti so za to potrebni, je odvisno od namena bivanja (delo, študij itd.) v tej državi, saj to še vedno določajo države članice same. Osnovni pogoj za pridobitev dovoljenja za bivanje za slovenske državljane je urejeno zdravstveno zavarovanje in zadostna sredstva za preživljanje.

Vstop v Evropsko unijo v ničemer ne spreminja položaja tujcev, državljanov tretjih držav, ki živijo v Sloveniji, saj njihovo bivanje pri nas še vedno ureja zakon o tujcih.

Kam se lahko posameznik obrne, če meni, da so mu bile kršene človekove pravice?

Pravica vsakega državljana Slovenije je, da se v primeru kršenja človekovih pravic oz. če meni, da je bil žrtev neprimerne ravnanja ustanov ali teles RS, pritoži varuhu človekovih pravic. Tudi ob prepočasnem delovanju oz. nedelovanju slovenskih sodišč se lahko obrnete na njegov naslov:

Varuh človekovih pravic
Dunajska 56
1109 Ljubljana
tel.: 080 1530

Če so že bila uporabljena vsa pravna sredstva, ki so na voljo v Sloveniji (to vključuje tudi pritožbo na najvišje sodišče, ki lahko zadevo obravnava), potem se lahko posameznik obrne tudi na Evropsko sodišče za človekove pravice v Strasbourg:

European Court of Human Rights
Council of Europe
F-67075 Strasbourg – Cedex
Tel.: 330388412018
Faks.: 330388412730

Pritožba je lahko napisana v kateremkoli jeziku članic Sveta Evrope, tj. tudi v slovenščini. Obrazci, dodatne informacije in pomoč v zvezi s pritožbo na Evropsko sodišče za človekove pravice so na voljo na naslovu:

Informacijsko-dokumentacijski center Sveta Evrope
Rimska cesta 16
1000 Ljubljana
tel.: 01/425 17 91

(Urad Vlade RS za informiranje, 2005, str. 58-59)

2.8 ZAPOSLOVANJE

2.8.1 Lizbonska strategija

V šoli in v medijih smo imeli večkrat priložnosti slišati o *Lizbonski strategiji*, vendar nam ni bilo popolnoma jasno za kaj gre. Lizbonska strategija, ki jo je Evropski svet sprejel marca leta 2000, predstavlja dolgoročno strategijo, katere cilj je, da postane EU do leta 2010 najbolj konkurenčno, dinamično ter na znanju temelječe gospodarstvo na svetu, ki naj bi doseglo trajno gospodarsko rast z več in z boljšimi delovnimi mesti ter večjo socialno kohezijo.

Naknadno je bila strategija dopolnjena z ukrepi na področjih raziskav in razvoja ter okolja in tako postala celostna strategija razvoja Evropske unije, saj zajema tako gospodarstvo, socialo, kot tudi okolje. Usklajene aktivnosti na vseh teh področjih, naj bi delovale v smeri hitrejšega trajnostnega razvoja Unije.

Spremljanje uresničevanja strategije je do sedaj pokazalo nezadovoljive rezultate in veliko razliko pri doseganju ciljev med posameznimi državami. Gospodarska rast v EU se je v preteklih petih letih upočasnila in je zdaj v povprečju nižja od 3 %, kot je bilo v strategiji zastavljeno, stopnja zaposlenosti pa se je povečala le minimalno, nekatere potrebne reforme pa se sprejemajo prepočasi (npr. reforme pokojninskih in zdravstvenih sistemov, odpiranje trgov konkurenci).

Zato je Evropska komisija predlagala reformo Lizbonske strategije, ki jo je Evropski svet marca 2005 soglasno sprejel. Gre za izčrpen predlog prenove, ki stremi k racionalizaciji procesov, novi določitvi prednostnih nalog in povečanju učinkovitosti izvajanja ukrepov. V ospredju še vedno ostajata zagotovitev višje in trajnejše gospodarske rasti v EU (3 % povprečne letne rasti BDP do 2010) ter ustvarjanje novih in boljših delovnih mest (okoli 6 milijonov do 2010), saj lahko Unija le tako dolgoročno doseže tudi druge ekonomske, socialne in okoljske cilje, ki so ključnega pomena za evropski trajnostni razvoj.

Evropski svet je s sprejemom prenovljene Lizbonske strategije države članice ponovno zavezal k izvajanju potrebnih reform, hkrati pa potrdil zavezo, da si bo EU k višji gospodarski rasti in višji stopnji zaposlenosti prizadevala le ob ohranjanju obstoječega socialnega modela.

Prosto gibanje delavcev in njihovih družinskih članov

Prosto gibanje delavcev pomeni, da ima vsak državljan države članice EU ne glede na prebivališče, pravico, da v drugi državi članici sprejme in opravlja delo kot delojemalec v skladu z zakonskimi in podzakonskimi predpisi, ki veljajo za zaposlovanje državljanov te države. Zlasti ima pravico, da je pri dostopu do prostih delovnih mest v drugi državi članici izenačen z državljani te države.

Najožji družinski člani delavca državljan EU imajo ne glede na državljanstvo pravico, da se pridružijo državljanu države članice, ki je zaposlen v drugi državi članici. Med družinske člane sodijo: njegov zakonec in njuni potomci, mlajši od 21 let ali če so vzdrževani, ter vzdrževani predniki (starši, stari starši) delavca ali zakonca.

Vstop Slovenije v EU in povečano število tujih delavcev

»Statistični podatki zaposlovanja tujih delavcev za leto 2004, ko je Slovenija vstopila v EU, kažejo, da se število tujih delavcev v Sloveniji ni bistveno spremenilo. V letu 2004 je bilo vseh veljavnih delovnih dovoljenj 39018. Po 1. maju 2004, KO JE Slovenija vstopila v EU, so na zahodu RS za zaposlovanje zabeležili 806 prijav državljanov iz novih držav članic EU, ki so se pri nas zaposlili oz. opravili delo.

Za državljane držav Evropskega gospodarskega prostora (EGP; Islandija, Norveška, Liechtenstein) in EU-15 (razen Irske, Švedske in Velike Britanije) je bilo do konca leta 2004 izdanih 593 dovoljenj. Sicer pa veljajo po vstopu v EU v Sloveniji trije režimi zaposlovanja tujih delavcev.

Zaposlovanje državljanov novih držav članic EU (Ciper, Češka, Estonija, Latvija, Litva, Madžarska, Malta, Poljska in Slovaška) je v Sloveniji izenačeno z zaposlovanjem slovenskih državljanov. Delavec iz omenjenih držav mora za zaposlitev v Sloveniji izpolnjevati enake pogoje kot domači delavci in ima enake obveznosti ter pravice kot domači delavci.

Slovenski delodajalec, ki zaposli državljanu nove države članice oz. države EU-15, ki so popolnoma liberalizirale dostop na svoje trge dela za slovenske državljane (Irska, Švedska in Velika Britanija), mora te delavce prijaviti na zavodu za zaposlovanje. Prijava delavcev iz omenjenih držav ni pogoj za dostop na slovenski trg dela, pomeni le evidentiranje in spremljanje stanja na slovenskem trgu dela.

Državljanu držav EU-15 (razen Irske, Švedske in Velike Britanije) in EGP se v Sloveniji zaradi načela vzajemnosti, ki ga Slovenija na področju prostega gibanja delavcev uveljavlja, zaposlujejo v skladu s slovensko nacionalno zakonodajo za zaposlovanje tujcev (zakon o zaposlovanju in delu tujcev) in za zaposlitev potrebujejo delovno dovoljenje. Vendar velja za te državljane načelo prednostne obravnave, kar pomeni, da so pri zaposlovanju prednostno obravnavani pred državljani tretjih držav.

Državljanu tretjih držav pa se v Sloveniji zaposlujejo v skladu z zakonom o zaposlovanju in delu tujcev ter za delo potrebujejo delovno dovoljenje. Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je v lanskem letu 2004 prvič izdalo uredbo o določitvi kvote delovnih dovoljenj za leto 2004, s katero se omejuje število državljanov tretjih držav na slovenskem trgu dela.

V Sloveniji sicer redno spremljamo stanje na trgu dela. V primeru motenj na trgu dela, po postopku, določenem v Pristopni pogodbi, bo Slovenija uveljavila varnostno klavzulo nasproti državam članicam EU, s katerimi je v veljavi prosto gibanje delavcev, ter na ta način zaščitila slovenski trg dela.«

Ali se Slovenci lahko enakovredno potegujemo za delo v kateri koli državi članici EU?

Med Slovenijo, Ciprom, Češko, Estonijo, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Malto, Poljsko in Slovaško velja prosto gibanje delavcev, kar pomeni, da velja zakonodaja EU, ki prepoveduje kakršnokoli razlikovanje pri zaposlitvah na podlagi državljanstva EU (nekaj izjem je pri zaposlovanju v javnem sektorju). Slovenski državljan mora tako za zaposlitev v novih državah članicah izpolnjevati enake pogoje kot domači delavci, ima pa tudi enake obveznosti in pravice kot domači delavci.

V knjigi je omenjeno, da v državah članicah in državah Evropskega gospodarskega prostora, ki so na področju prostega gibanja delavcev uvedle prehodno obdobje (kar pomeni, da je na področju zaposlovanja še vedno v veljavi njihova nacionalna zakonodaja) slovenski državljan za zaposlitev potrebujejo delovno dovoljenje; izjema so le Irska, Švedska in Velika Britanija, ki so liberalizirale dostop na svoje trge dela.

V času prehodnega obdobja slovenski državljan torej niso izenačeni z domačini, vendar pa velja zanje načelo prednostne obravnave, ki zagotavlja, da imajo slovenski delavci in njihovi družinski člani v teh državah pri zaposlovanju prednost pred državljani tretjih držav. Slovenija je od vstopa v EU dalje del sistema EURES, ki je enotni sistem ponudbe in povpraševanja na trgu dela EU, vključno z informacijami, kaj posameznik potrebuje za vstop na delovni trg, od stanovanja do drugih upravnih zadev.

Ali so po vstopu še vedno potrebna delovna dovoljenja za delo na območju Unije?

Med državami članicami EU in državami Evropskega gospodarskega prostora (EGP) velja načelo prostega pretoka oseb, ki vključuje prosto gibanje delavcev, priznavanje poklicnih kvalifikacij, koordinacijo sistemov socialnih varnosti in državljanke pravice. Le na področju prostega gibanja delavcev je večina držav EU-15 in EGP (izjema so Irska, Švedska in Velika Britanija) uvedla prehodno obdobje. To pomeni, da je v državah EGP in EU-15 (razen že omenjenih izjem) v veljavi njihova nacionalna zakonodaja za zaposlovanje in v teh državah slovenski državljan za zaposlitev še vedno potrebujejo delovno dovoljenje.

Ponovno se pojavlja vprašanje delovnega dovoljenja za tujini. Vendar delovno dovoljenje, izdano v eni državi članici EU, ki uveljavlja prehodno obdobje na področju prostega gibanja delavcev, ne velja v drugi državi članici, ki uveljavlja prehodno obdobje na področju prostega gibanja delavcev.

Če se npr. slovenski delavec na podlagi delovnega dovoljenja zaposli v Avstriji, mora za zaposlitev v Italiji pridobiti delovno dovoljenje v Italiji. Irska, Švedska in Velika Britanija so liberalizirale dostop na svoje trge dela za slovenske državljane, kar pomeni, da slovenski državljan v teh državah ne potrebujejo delovnega dovoljenja. Prosto gibanje delavcev je v veljavi tudi med Slovenijo, Ciprom, Češko, Estonijo, Latvijo, Litvo, Madžarsko, Malto, Poljsko in Slovaško. Te države sicer lahko izdajo delovna dovoljenja tudi za slovenske državljane, vendar ne pomenijo pogoja za dostop na njihov trg dela, ampak so izdana zgolj za statistične namene.

Ali delovno dovoljenje (izdano državljanu tretje države), ki velja za eno od držav članic EU, velja tudi za druge države članice?

Zaposlovanje državljanov tretjih držav v državah članicah EU ureja vsaka država s svojo nacionalno zakonodajo za zaposlovanje tujih delavcev. To pomeni, da delovno dovoljenje za zaposlitev v eni državi članici EU ne velja v drugi državi članici.

Ali je z vstopom prišlo do sprememb pri zaposlovanju delavcev iz držav nečlanic, zlasti delavcev z območja nekdanje Jugoslavije?

Zaposlovanje državljanov tretjih držav v Sloveniji se po vstopu Slovenije v EU ni bistveno spremenilo. Državljanji tretjih držav se v Sloveniji še vedno zaposlujejo v skladu z zakonom o zaposlovanju in delu tujcev ter za delo potrebujejo delovno dovoljenje.

Kakšna je socialna pomoč oz. denarno nadomestilo v primeru brezposelnosti v državah članicah EU? Ali EU na tem področju izvaja skupno politiko?

Države članice EU na področju brezposelnosti še vedno uporabljajo svojo nacionalno zakonodajo. Če oseba dela v dveh ali več državah članicah, se ji obdobja za pridobitev, ohranitev ali ponovno pridobitev pravice do dajatev za brezposelnost seštevajo v skladu z uredbo EGS 1408/71. Na podlagi te uredbe lahko posameznik pod določenimi pogoji odide v drugo državo članico kot iskalec zaposlitve za največ tri mesece in pri tem ne izgubi pravice do dajatev za brezposelnost.

Kako se EU bori proti brezposelnosti? Ali bo EU pripomogla k ustvarjanju novih delovnih mest?

Brezposelnost v EU je v veliki meri odraz strukturnih neskladij na trgu dela, zato poskuša Unija z različnimi ukrepi spodbujati predvsem večjo prožnost trga, mobilnost, koncept vse življenjskega učenja ter aktivno politiko zaposlovanja.

Cilj vseh teh ukrepov je polna zaposlenost na področju EU. Reforme v okviru boja proti brezposelnosti so zato predvsem usmerjene k ženskam, starejšim in manj izobraženim, poudarek pa je tudi na hitrejšem ustvarjanju delovnih mest v sektorju storitev, zmanjševanju brezposelnosti med mladimi ter dolgotrajno brezposelnimi osebami.

Evropska strategija zaposlovanja podpira države članice pri izvajanju strukturnih reform na nacionalnih trgih dela EU, z reformo trga dela si prizadeva za čim večjo izrabo človeških potencialov in ustvarjanje novih delovnih mest. Na podlagi skupnega poročila o zaposlovanju na podlagi nacionalnih akcijskih načrtov posameznih držav članic naj bi države za večjo zaposljivost prednostno obravnavale povečevanje prilagodljivosti delavcev in podjetij, privabljanje več ljudi na trg dela, naložbe v človeški kapital ter učinkovito izvajanje reform.

Kako je v drugih državah EU urejeno področje posredovanja dela študentom in dijakom?

»V EU ne poznajo študentskih servisov, kot jih imamo v Sloveniji, ampak imajo agencije, ki posredujejo začasno delo. Posameznik z agencijo sklene delovno razmerje za določen čas in za določene dejavnosti, potem pa agencija njegove podatke posreduje različnim delodajalcem. Ko delavec opravi določeno število ur, mu jih agencija izplača v obliki plače. To pomeni, da delavec plača vse davke in prispevke za socialno varstvo, zdravstveno zavarovanje in drugo zavarovanje (npr. če opravlja nevarna dela).

Študentje so pri tem popolnoma izenačeni z drugimi delavci in jim v tem času tudi teče delovna doba. V nekaterih državah lahko obdržijo državne štipendije, če ne presegajo določenega števila delovnih ur na mesec. Razmerja med delavcem, agencijo in delodajalcem ureja direktiva o začasnem delu.«

(Urad Vlade RS za informiranje, 2005, str. 111-117)

2.9 IZOBRAŽEVANJE

2.9.1 Kako članstvo v EU vpliva na stroške šolanja?

Izobraževalni sistem v Sloveniji se bo tudi v prihodnje razvijal v skladu z zakonodajo, ki je uveljavljena v naši državi. Vstop v EU neposredno ni zahteval posebnih prilagoditev. Stroški šolanja bodo na vseh stopnjah izobraževanja tako kot sedaj, odvisni predvsem od proračunskih možnosti države.

Ali bodo slovenski študentje od vstopa v EU dalje na univerzah v državah članicah oproščeni plačevanja šolnine?

Z vstopom Slovenije v EU so se pogoji, pod katerimi se izobražujejo državljani ene države članice v drugi državi članici, izenačili s pogoji, ki veljajo za državljane te države in obratno. Tako lahko slovenski študentje v drugi članici študirajo pod enakimi pogoji kot državljani te države, torej so z domačimi študenti izenačeni tudi pri plačevanju šolnin. Nekatere države članice imajo le simbolične šolnine, pri drugih pa gre za velik izdatek. Šolnino morajo torej slovenski študentje plačevati tam, kjer je obvezna tudi za domače študente.

Kako je s priznavanjem diplom in spričeval držav EU v Sloveniji?

Sistem priznavanja diplom in spričeval v tujini je urejen z nacionalno zakonodajo vsake države posebej, zato tudi po vstopu Slovenije v EU ni avtomatičnega priznavanja diplom ali spričeval. Postopek priznavanja listin o izobraževanju je v Sloveniji urejen z zakonom o priznavanju in vrednotenju izobraževanja. Nekaj sprememb je tudi na področju priznavanja poklicnih kvalifikacij, tj. pri priznavanju pravice do opravljanja reguliranih poklicev oz. reguliranih poklicnih dejavnosti v Sloveniji.

2.9.2 Kaj je to »bolonjski proces«?

»Bolonjski proces« so prizadevanja evropskih držav, da bi čim bolj uskladile svoje izobraževalne sisteme. Omejen ni le na države članice EU, ampak v njem deluje kar štirideset evropskih držav, ki želijo s sodelovanjem uresničiti naslednje cilje:

- sprejetje sistema zlahka prepoznavnih in primerljivih diplom;
- sprejetje dvo- oziroma tri - stopenjskega študija;
- uveljavljanje mobilnosti študentov, visokošolskih učiteljev in administrativnega osebja;
- sprejetje kreditnega sistema študija;
- zagotavljanje kakovosti visokošolskega študija;
- aktivno sodelovanje študentov in visokošolskih zavodov v bolonjskem procesu;
- vzpostavitev evropske dimenzije v visokem šolstvu;
- pospeševanje privlačnosti evropskega visokošolskega prostora in
- vseživljenjsko učenje.

Ime je dobil po deklaraciji evropskih ministrov za izobraževanje, ki je bila sprejeta junija 1999 v Bologni. Tedaj so ministri iz 29 evropskih držav, pristojni za visoko šolstvo, podpisali t.i. bolonjsko deklaracijo, s katero so začrtali smeri razvoja evropskega visokega šolstva v naslednjem desetletju. Tako naj bi do leta 2010 z

medsebojnim sodelovanjem izgradile odprt in konkurenčen *evropski visokošolski prostor*, ki bo evropskim študentom in diplomantom omogočal prosto gibanje in zaposlovanje, obenem pa bo privlačen tudi za neevropske študente.

Podpis deklaracije je tudi za Slovenijo pomenil pomemben prispevek k odločitvam glede visokega šolstva, sprejetim po juniju 1999. Maja 2004 je bila sprejeta novela zakona o visokem šolstvu, s katero naj bi slovenski visokošolski študij uskladili z bolonjskim procesom. Skladno s predlagano novelo naj bi imela nova študijska struktura tri stopnje:

- prva naj bi bila dodiplomski študij
- druga in tretja pa podiplomski študij

V prvo diplomsko stopnjo, naj bi bila po novem vključena univerzitetni in visokošolsko-strokovni študij in naj bi trajala tri do štiri leta. Druga diplomatska stopnja bo pa magistrski študij, ki naj bi trajal eno ali dve leti, najvišja stopnja bo pa še naprej doktorski študij.

Slika 5. Tudi slovenske univerze so vstopile v program »bolonjskega procesa«

2.9.3 Zakaj ima EU izobraževalne programe in programe za mlade?

Programi Socrates, Leonardo da Vinci in Mladina so glavni instrumenti EU na področju izobraževanja, usposabljanja in na področju spodbujanja sodelovanja, tako posameznikov kot izobraževalnih in drugih institucij na mednarodni ravni. Ponujajo široko paleto možnosti:

- sodelovanje med izobraževalnimi institucijami na vseh ravneh izobraževanja;
- izmenjavo idej, informacij in primerov dobre prakse;
- izmenjave učiteljev, visokošolskih profesorjev in učencev, dijakov, študentov, prostovoljcev in mladih;
- izobraževanje odraslih;
- jezikovno izobraževanje;
- razvoj učenja na daljavo in uporabo novih tehnologij itd.

Slovenija v teh programih uspešno sodeluje od leta 1999 dalje.

Evropske zavesti in pripadnosti ni mogoče umetno ustvariti.

SOCRATES

»Socrates« je akcijski program s področja izobraževanje in je namenjen izboljšanju kakovosti izobraževanje z nizom dejavnosti, ki potekajo med sodelujočimi državami.

Program »Socrates« spodbuja mednarodno mobilnost, projekte, ki temeljijo na mednarodnem partnerstvu in so namenjeni razvoju inovacij in povečanju kakovosti v izobraževanju, pa tudi širjenje jezikovnih spretnosti in razumevanje različnih kultur, pa tudi uporabo novih tehnologij v izobraževanju, mednarodne mreže, spremljanje in primerjanje analiz izobraževalnih politik in sistemov ter izmenjavo informacij in širjenje dobre prakse.

Za izvajanje izobraževalnih programov EU in programov za mlade skrbijo:

- informacije o EUROPASS-u:

Center RS za poklicno izobraževanje
Ob Železnici 16
SI- 1000 Ljubljana
Telefon: 01/5864 227
Faks: 01/5422 046, e-pošta: info@cpi.si
splet: <http://www.cpi.si>

- informacije o programu MLADINA in EURODESK-u:

MOVIT NA MLADINA
Trg Mladinskih delovnih brigad 12
1000 Ljubljana
tel.: 01/4268 561, faks: 01/4268 588
E-pošta: eurodesk@mladina.movit.si
Splet: <http://mladina.movit.si>

- informacije o programih Socrates, Leonardo da Vinci, Erasmus Mundus, eLearning, o Evropski mreži mobilnostnih centrov, Netd@ya, o evropskem jezikovnem priznanju:

Center za mobilnost in evropske programe izobraževanja in usposabljanja (CMEPIUS)
Ob Železnici 16
SI- 1000 Ljubljana
Tel: 01/ 5864 251, faks: 01/ 5864 231
E-pošta: info@cmepius.si
Spet: www.cmepius.si

LEONARDO DA VINCI

»Leonardo da Vinci« je najpomembnejši program EU za razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja. S to svojo razsežnostjo globoko posega v razmerja med izobraževanjem, gospodarstvom in zaposlovanjem. S programom naj bi izboljšali kakovost in spodbudili inovativnost ter promocijo evropske razsežnosti sistemov poklicnega in strokovnega izobraževanja ter usposabljanja.

Leonardo da Vinci upošteva potrebe posameznikov, gospodarstva in trga dela. Z razvijanjem znanja, spretnosti in pristojnosti spodbuja aktivno državljanstvo in zaposlovanje po vsej Evropi. S podpiranjem kakovosti in inovativnosti je cilj programa tudi pomoč podjetjem, da se samozavestno odzivajo na tehnološke in industrijske spremembe ter da se lažje kosajo z drugimi v razvoju. Program zajema naslednje aktivnosti:

- projekti mobilnosti (pridobivanje novih poklicnih znanj, spretnosti in izkušenj, izboljšanja jezikovnega znanja, povečanja posameznikove zaposljivosti...);
- pilotski projekti (razvoj novih, inovativnih, izobraževalnih materialov, modulov ali metod ter vrednotenje in analiziranje potreb po usposabljanju);
- tematske akcije (posebna oblika pilotskih projektov, osredotočenih na teme, ki so še posebej v interesu EU);
- projekti jezikovnih znanj in spretnosti (promocija jezikovnih in kulturnih znanj ter kompetenc);
- tematske mreže (različnih regionalnih in sektorskih akterjev s področja poklicnega in strokovnega izobraževanja ter usposabljanj);
- podatkovni materiali (projekti kakovostnih znanstvenih raziskav, analiz in študij, katerih cilj je zajemanje tistih komparativnih podatkov o sistemih izobraževanja in usposabljanja ter kompetencah držav članic v programu, ki niso del študij in analiz že obstoječih organizacij, kot so npr. Eurostat, Cedefop in ETF).

PROGRAM »MLADINA«

Program ponuja mladim možnost pridobitve podpore za projekte mobilnosti ter njihovega vključevanja v evropsko sodelovanje na področju mladinskega dela in politike. Izhaja iz koncepta vse življenjskega učenja, poudarja izobraževalne učinke metod izkustvenega učenja in zato spodbuja dejavno vlogo sodelujočih mladih v vseh stopnjah priprave in izvedbe projekta.

V petih akcijah (Mladi za Evropo, Evropska prostovoljna služba, Mladinske ponudbe, Skupne aktivnosti, Podporne aktivnosti) omogoča pridobitev finančnega prispevka, že sama uvrstitev projekta v program pa je tudi priznanje kvaliteti projektov, saj morajo ti temeljiti na dejavni vlogi vseh sodelujočih.

Kaj je program »Erasmus Mundus«?

»Erasmus Mundus« je program sodelovanja in mobilnosti na področju visokega šolstva, ki promovira Evropsko unijo kot center odličnosti učenja po vsem svetu. Podpira najboljše podiplomske programe in povečuje opaznost ter privlačnost evropskega visokega šolstva v tretjih državah.

Ponuja šolnine študentom iz tretjih držav, ki sodelujejo v teh podiplomskih programih, kakor tudi šolnine evropskih študentov za študij v tretjih državah.

Namen programa je okrepiti evropsko sodelovanje in mednarodne povezave v visokem šolstvu s podporo najbolj kakovostnim evropskim podiplomskim programom, štipendijami za študente in gostujoče profesorje z vsega sveta, ki naj bi sodelovali v podiplomskih programih evropskih univerz in s spodbujanjem mobilnosti evropskih študentov ter profesorjev iz tretje države.

PROGRAM »eLEARNING«

Program »eLearning« je namenjen izboljšanju kakovosti in dostopnosti evropskih izobraževanja in usposabljanja z uporabo informacijske in komunikacijske tehnologije. Aktivnosti v okviru programa »eLearning« obsegajo naslednja področja:

- prepoznavanje vseh akterjev na tem področju in njihovo informiranje o možnostih in načinih uporabe e-učenja za digitalno opismenjevanje (digitalno opismenjevanje naj bi prispevalo h krepitvi družbene kohezije, osebnega razvoja in negovanja medkulturnega dialoga);
- uporaba potencialnega e-izobraževanja za krepitev evropske dimenzije v izobraževanju;
- zagotavljanje mehanizmov za podporo razvoja kakovostnih evropskih izdelkov in storitve ter izmenjavo in prenos primerov dobre prakse;
- izkoriščati potencial e-izobraževanja v okviru posodabljanja učnih metod, s čimer bi izboljšali kakovost učnega procesa in okrepili avtonomijo izobraževalcev

Do sodelovanja v programu so upravičene vse organizacije iz vseh sektorjev, katerih interesno področje zajema tudi e-izobraževanje.

Zakaj je bila vzpostavljena evropska mreža mobilnosti centrov?

Eden izmed redkih ciljev oblikovanja evropskega raziskovalnega prostora (ERA) je pospeševanje in odpravljanje ovir v mobilnosti raziskovalcev pri čemer sta elementa zagotovo izboljšanje informacij in praktična pomoč raziskovalcem.

V ta namen je Evropska komisija predlagala oblikovanje evropske mreže mobilnosti centrov, katerih primarna naloga je zagotavljanje tekočih informacij ter praktične

pomoči posameznim raziskovalcem, njihovim partnerjem in družinam. Dejavnosti mobilnosti centrov dopolnjujejo še evropski mobilnosti portal za raziskovalce.

Čemu je namenjena pobuda »NETD@YS«?

»Netd@ys« je pobuda Evropske komisije, ki podpira uporabo novih medijev (multimediji, video konference ali novi avdio vizualni pripomočki) na področju izobraževanja in kulture. Osrednje dogajanje poteka v času tedna »Netd@ys«, ki je ponavadi organiziran v 3. tednu novembra.

Prvotni namen pobude je bil predvsem promocija multimedijskih pripomočkov v procesu učenja, sedaj pa se iniciativa bolj osredotočena na kakovost in vzgojno vsebino projektov, spodbuja pa tudi povezovanja in partnerstva med izobraževalnim in kulturnim organizacijam ter podjetji, tako v državnem kot v zasebnem sektorju.

Projektni pobudniki so lahko šole, mladinski klubi, univerze ali druge izobraževalne ali kulturne organizacije, kot so npr. centri za usposabljanja, muzeji, gledališča, kinematografi in knjižnice ter lokalne oblasti. »Netd@ys« so zlasti namenjeni mladim med 15. in 25. letom. Vsako leto je izbrana osrednja tema, na katero se morajo projekti navezovati.

Prijavitelji projektov lahko s prijavo na spletnih straneh »Netd@ys Europe« kandidirajo za pridobitve priznanj, hkrati pa različne dejavnosti potekajo tudi na nacionalnem področju.

Kaj je namen evropskega jezikovnega priznanja?

Evropsko jezikovno priznanje - »European Label« - je ena izmed pobud EU na področju učenja in poučevanja tujih jezikov, ki prispeva k ozaveščanju o pomenu jezikovne raznolikosti v Evropi. Slovenija v tej pobudi sodeluje od leta 2002. Cilje evropskega jezikovnega priznanja je spodbujati primere dobre prakse in intenzivnost pri učenju in poučevanju jezikov, razširjati rezultate uspešnih pobud ter spodbujati zanimanje širše javnosti za izboljšanje jezikovne spretnosti.

Evropsko jezikovno priznanje se ob upoštevanju meril, določenih na evropski ravni, kot listina poučevanja jezikov v okviru vseživljenjskega učenja in promocije večjezičnosti. Listino podpišeta komisar za izobraževanje in kulturo in pristojni minister v vsaki državi..

Povabilo k sodelovanju za pridobitev evropskega jezikovnega priznanja je objavljeno vsako leto, pri izboru pa se upoštevajo merila, ki so določena na evropski ravni, evropske in morebitne nacionalne prioritete.

Kaj je »EUROPASS«?

Na skupnem trgu dela in izobraževanja EU je učinkovita in dobra predstavitev kvalifikacij in kompetenc postala eno od ključnih sredstev za doseganje zelenih poklicni ciljev. Posameznikom je zato treba omogočiti, da lahko čim bolj predstavijo celotno paleto znanj, spretnosti in kompetenc, ki so jih pridobili, tako na različnih ravneh formalnega izobraževanja v neformalnem izobraževanju, pa tudi s situacijskim oz. priložnostnim učenjem.

V ta namen je bilo na evropski ravni razvito orodje, poimenovano »Europass« - enotna mapa dokumentov, ki posameznikom omogočajo celovito predstavitev. »Europass« bo v državah članicah EU na voljo do konca leta 2005 in bo sprva vključeval samo pet dokumentov.

Kasneje bo možno vanj vključevati še ostala tako na evropski kot nacionalni ravni pomembna dokazila. Vsi dokumenti bodo na voljo v elektronski in papirnati obliki. Imeli bodo tudi enoten logotip. Za zdaj »Europass« vsebuje naslednje dokumente:

- *Življenjepis* - no dogovorjena oblika za življenjepis je na voljo že od marca 2002.
- *Mobilnost* - vključuje informacije o bivanju v tujini, katerih cilj je bilo izobraževanje in usposabljanje v drugi državi. Vanj bo mogoče poleg praktičnega usposabljanja vpisovati tudi mednarodne študijske izmenjave ter mednarodne izmenjave tistih, ki bodo opravljali prostovoljno delo. V dokumentu bo zabeleženo, katere sposobnosti in kompetence (jezikovne, računalniške, socialne in strokovne) je posameznik pridobil med bivanjem v drugi državi.
- *Priloga k diplomi* je pomemben pripomoček pri priznavanju diplom. Ima osem poglavji, ki vsebujejo osebne podatke o diplomatu, doseženi izobrazbi (vključno s stopnjo izobrazbe), podrobnosti o vsebini študijskega programa in uspešnosti diplomata, informacijo o možnostih nadaljevanja študij in zaposlovanja, morebitne dodatne informacije in podatke o izobraževalnem sistemu.
- *Priloga k spričevalu* naj bi olajšala razumevanje in umeščanje spričevala kot dokazila o kvalifikaciji, pridobljenih v srednjem poklicnem in strokovnem izobraževanju (predvsem v drugi državi), saj vsebuje informacije o stopnji kvalifikacije, pridobljenem znanju, spretnostih in kompetencah, dostopu do delovnih mest na izbranem poklicnem področju, o instituciji, ki je spričevalo izdala, o poti pridobivanja kvalifikacije in dostopu do naslednje ravni izobraževanja.
- Evropski jezikovni listovnik je mapa dokumentov, v katerih posameznik beleži svoje znanje jezikov in medkulturne izkušnje. Sestavljajo ga jezikovna izkaznica, jezikovni življenjepis in zbirnik.

Ali je mogoče na enem mestu dobiti informacije, kako se mladi vključijo v mednarodne projekte oz. o študiju in/ali delu v tujini?

»Eurodesk« je mreža nacionalnih partnerjev v 27 evropskih državah, ki skrbijo za posredovanje informacij o najrazličnejših možnostih mladih o bivanju, izobraževanju ali usposabljanju, delu itd.

»Eurodesk« skrbi tudi za vzdrževanje Evropskega mladinskega portala, ki posreduje širok spekter informacij za mlade, s pomočjo nacionalnih partnerjev pa zagotavlja tudi odgovorna in individualna povpraševanja.

2.4 Študij v tujini

Strukture izobraževalnih sistemov po vsej Evropi se znatno razlikujejo v svojih pristopih k poklicnemu usposabljanju, visokošolskemu in višjemu ter nadaljnjemu izobraževanju, preverjanju znanja in ocenjevanju. Kljub temu pa se vedno več študentov odloča za študij v drugih evropskih državah. Študij v tujini tudi omogoča učenje in izboljšanje znanja jezika, spoznavanje druge kulture, razvijanje novih prijateljstev z mladimi s celega sveta ter je pozitivna točka v vsakem življenjepisu. To poglavje zajema informacije o priložnostih za študij po vsej Evropi in so pomembne za olajšanje izbire in popestritev študentsega življenja.

V poglavju je naštetih le nekaj spletnih strani, ki lahko ogromno pripomorejo pri nabiranju potrebnih informacij o študiju in delu v tujini ter o popotovanjih po drugih državah članicah.

CORDIS servis

CORDIS ponuja informacije, povezane s štipendijami in sofinanciranjem študija in neposredno ponuja informacije o odprtih mestih raziskovalnega dela, informacije o štipendijah Marie Curie in spletnih virih financiranja. Stran predstavlja pomemben dejavnik za vse mlade raziskovalce, ki želijo sodelovati v evropskih programih. Več informacij na: http://www.cordis.lu/research_openings/fellowships.htm.

e-izobraževanje v Evropi

To je stran, ki primerja politike izobraževanja in usposabljanja po Evropi, saj je prava spletna opazovalnica politike izobraževanja. V različnih rubrikah je veliko uporabnih in svežih informacij o evropskih raziskavah in izobraževanju.

Več informacij na: <http://www.e-education-europe.org/uk/rubriques/home/1.asp>.

Enic-Naric.net - priznavanje kvalifikacij

To je pot do priznavanja akademskih in profesionalnih kvalifikacij, pridobljenih v tujini. Tukaj so informacije o aktualnih tematikah na področju mednarodne akademske in strokovne mobilnosti ter o postopkih za priznavanje kvalifikacij, pridobljenih v tujini. Več informacij na: <http://www.enic-naric.net>.

Evro-izobraževanje

Vodič po izobraževalnih sistemih evropskih držav od Albanije do Velike Britanije. Bogat vir informacij za pomoč študentom pri izbiri širokega spektra akademskih in strokovnih tečajev. Več na: <http://www.euroeducation.net>.

Evropska univerza

Evropska univerza je akademski center, ki posameznike pripravi na delo in življenje v mednarodnem okolju. Evropska univerza je namenjena podiplomskim evropskim študijskim programom na področju ekonomije, politike, prava drugih medsebojno povezanih področij, ponuja pa tudi vrsto seminarjev in tečajev usposabljanja, ki so namenjeni direktorjem in javnim uradnikom. Več na: <http://www.coleurop.be>.

Evropski center za moderne jezike

Namen Evropskega centra za moderne jezike, ki je ustanovljen pod okriljem Sveta Evrope, je doseči boljšo enotnost med državami članicami Sveta Evrope z namenom zagotavljanja varnosti in sledenja idejam in načelom skupne kulturne dediščine kot tudi olajšati ekonomski in družbeni razvoj. Več na: <http://www.ecml.at/news/default.asp>.

Hobsons: Pot do izobrazbe

Bogat vir informacij o študiju po vsem svetu. V rubriki "Študij v Evropi" so informacije o tečajih, mednarodnih programih in jezikovnih šolah ter o različnih visokošolskih ustanovah v Evropi. Več na: <http://www.hobsons.com/education.shtml>.

Izobraževanje in usposabljanje na evropski ravni

Na tej spletni strani je pregled aktivnosti Evropske komisije na področju izobraževanja in usposabljanja: informacije o različnih programih, o evropskih kulturnih prestolnicah, novice in druge informacije na evropski ravni.

Več na: http://europe.eu.int/comm/education/index_en.html.

Izobraževalne publikacije

Na tej spletni strani so brošure, letaki, video materiali in raziskave o različnih tematikah na področju izobraževanja in usposabljanja v Evropi. Več na: http://europe.eu.int/comm/dgs/education_culture/publ/educ-form_en.html.

2.4.1 Izobraževanje v okviru organizacije Združenih narodov za izobraževanje, znanost in kulturo

Predstavlja bogat vir informacij o izobraževalnih sistemih s celega sveta o študiju v tujini in o raznih izobraževalnih projektih. To je tudi pot do mrež, ki delujejo na področju izobraževanja po vsem svetu.

Svet Evrope ponuja informacije o svojih izobraževalnih programih ter o različnih aktivnostih, ki zadevajo izobraževanje. Več na: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education.

Mednarodna finančna podpora za izobraževanje - IEFA

IEFA predstavlja enega izmed virov na področju iskanja finančne podpore za študij v tujini. Poleg finančne podpore in seznama štipendij vsebuje spletna stran tudi mednarodne študentske posojilne programe in druge informacije, ki podpirajo študij v tujini. Več na: <http://www.iefaf.org>.

Mednarodni informacijski center za izobraževanje

To je portal z informacijami o visokošolskem in višjem izobraževanju, ki prinaša informacije in nasvete o izbiri kraja študija v Evropi. Vsebuje informacije o državah in o univerzah, nasvete pri izbiri poklica, informacije o podiplomskem študiju ter forume za izmenjavo mnenj z drugimi študenti. Več na: <http://www.interedu.com>.

Tisti, ki razmišljajo o tem, da bi nadaljevali študij v kakšni drugi državi, naj preverijo rubriko o izobraževalnih sistemih. Tam so informacije o priznavanju tujih diplom in kvalifikacij in odgovori na vprašanja glede priznavanja visokošolskega in višjega izobraževanja državi po tvoji izbiri. Več na: <http://europa.eu.int/ploteus>.

Na tej strani so tudi splošne informacije o Evropskem kreditnem sistemu priznavanja študijskih obdobj v tujini (ECTS), o mreži NARIC in o dodatku k diplomu.

To je tudi bogat vir informacij o šolah, študentskih servisih in praktičnih informacijah o državah vsega sveta. Mednarodni iskalnik programov vsebuje informacije o programu v državi in jeziku po izbiri. Več na: <http://www.worldwide.edu>.

Mladina {online}. 2006 [Citirano 9. feb. 2006] Dostopno na spletnem naslovu: <http://mladina.movit.si/content.asp?MenuID=640&UnitID=3&LanguageID=1&Menu=Študij%20v%20tujini>

2.4.2 PRAVICE DRŽAVLJANOV EU

Pravice državljanov EU so zaščitene z Listino Evropske unije o temeljnih človekovih pravicah, katere namen je zagotoviti, da vse države članice EU in evropske ustanove zagovarjajo in spodbujajo ukrepe za zagotavljanje enakosti, pravičnosti, dostojanstva in državljanskih pravic. V tem poglavju so podane informacije o ekonomskih, družbenih, političnih in človekovih pravicah, ter pričakovanja in postopki delovanja v različnih situacijah.

Dialog z državljani

Tu so zbrani dokumenti s podatki o pravicah državljanov EU glede prebivališča, izobraževanja, delovnih pogojev, socialne varnosti in državljana kot potrošnika, kot tudi nasveti za uveljavljanje teh pravic. Uporabnikom prijazni vodniki ponujajo splošen izvleček pravic in možnosti, ki jih ponuja enotni evropski trg.

Več na: <http://europa.eu.int/scadplus/citizens/en/inter.htm>.

Evropska konvencija o uresničevanju otrokovih pravic ter mladinski forum

Tukaj se nahaja popolna pogodba o otrokovih pravicah v Evropi, ki jo je pripravil Svet Evrope. Predstavlja interese mladih v Evropi in je platforma, ki v mednarodnih ustanovah kot sta Evropska unija in Združeni narodi predstavlja evropske mladinske organizacije ter vprašanja in interese, ki se tičejo mladih. Tu je tudi seznam organizacij članic Evropskega mladinskega foruma, ki vsebuje podrobne informacije o njihovih področjih dela kot tudi kontaktne podatke. Več na: <http://www.youthforum.org>, <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/QueVoulezVous.asp?NT=160&CM=1&CL=ENG>.

Svet Evrope spodbuja izobraževanje za demokratično državljanstvo. Seznanja predstavitev projektov in aktivnosti v državah članicah EU, dokumente in publikacije različnih držav, poročila posameznih držav in povezave. Več na: http://www.coe.int/T/E/Cultural_Co-operation/education/E.D.C.

Evropska unija se s to listino obvezuje do spoštovanja človekovih pravic, temeljnih svoboščin in socialnih pravic, s poglavji o dostojanstvu, pravičnosti, solidarnosti, enakopravnosti in državljanskih pravicah. Navedena je celotna listina in odgovori na najpogostejša vprašanja, povezave, zgodovino in informacije iz ozadja.

Več na: http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/charte/index_en.html.

Mladina {online}. 2006 [Citirano 9. feb. 2006] Dostopno na spletnem naslovu: <http://mladina.movit.si/content.asp?MenuID=643&UnitID=3&LanguageID=1&Menu=Tvoje%20pravice>

2.4.3 DELO V TUJINI

Obstajajo nepričakovane razlike v postopkih prijave na delovno mesto v posameznih državah. V tem poglavju so informacije, povezane z delom, priložnosti za zaposlitev, delovne zadeve, postopki zaposlovanja, namigi za pisanje življenjepisa, informacije o delovnih dovoljenjih, praktični vodniki ter testi in nasveti za uspeh na delovnem trgu.

Ambasade sveta

V tej bazi podatkov lahko so vse ambasade in konzulati na svetu.

Veliko več na: <http://www.embassyworld.com>.

Dejavnosti Evropske unije: zaposlitev in delovna dovoljenja

To je začetna točka za iskanje informacij o zaposlovanju na evropski ravni. Vsebuje informacije z različnih področij: zakoni in pogodbe, politika, statistika, dejstva, publikacije itd. Na tej strani so na voljo vodniki s področja imigracije, servisi za pomoč pri pridobivanju delovnih dovoljenj, nasveti za ljudi, ki živijo in delajo v tujini, namigi za pisanje življenjepisa in podobno. Omogočena je brezplačna prijava v spletni center zaposlovanja. Več na: <http://www.workpermit.com>.

Do priznavanja kvalifikacij prek spletnih strani Evrope

Na tej strani sta seznama pravnih besedil o priznavanju strokovnih kvalifikaci seznam kontaktnih točk, ki se s tem ukvarjajo v državah članicah, ter vodnik za uporabnike splošnega sistema za priznavanje strokovnih kvalifikacij. Več na:

http://europa.eu.int/comm/internal_market/en/qualifications.

Evropska služba za zaposlovanje

Ta spletna stran vsebuje informacije o tem, kako najti službo v tujini, o življenjskih in delovnih razmerah v drugih evropskih državah, obišči spletno stran EURES-a, evropske službe za zaposlovanje, ki deluje v okviru Evropske komisije. Vsebuje tudi kontaktne informacije o EURES svetovalcih v svoji državi, informacije in primerjalne raziskave o politikah zaposlovanja in trendih na delovnem trgu ter podatke o evropski strategiji zaposlovanja in nacionalnih politikah na trgih dela. Več na: <http://www.eu-employment-observatory.net>

Selitev v Evropi

Čeprav je to stran pripravila SOS za EVS služba posebej za Evropsko prostovoljno službo, so tu praktične in uporabne informacije, s katerimi se moramo seznaniti pri selitvi v drugo državo. Več na: http://youth.cec.eu.int/movingeu/default_en.htm.

Na spodnji strani so informacije o priložnostih za zaposlitev v Evropski komisiji. Spletna stran je vodič skozi proces prijave, odgovori na najbolj pogosta vprašanja in usmerja tja, kjer je na voljo več informacij.

Več na: <http://europa.eu.int/epso>.

2.4.4 Potovanje po Evropi

V tem poglavju so praktične informacije o tem, kako na pot in kje poiskati nastanitev, namenjene pa so tudi tistim, ki želijo potovati kolikor se da poceni in tistim, ki nameravajo obiskati katero od evropskih držav, se tja preseliti za nekaj mesecev, z namenom študija, dela ali prostovoljnega dela, ali pa so se že preselili v katero od evropskih držav.

Slika 6. Simboli Evropske unije

EU na dosegu roke

Te strani nudijo osnovne informacije o Evropski uniji in vsebujejo tudi povezave do natančnejših informacij o zgodovini EU, ključne podatke, pogodbe in zemljevide. (www.europa.eu.int/abc/index_en.htm).

Tu je tudi široka izbira počitniških ponudb. Stran vsebuje ponudbe o prenočevanju, nočitvah z zajtrkom, hišah za goste, vilah, gradovih, apartmajih in podobnem in ponuja preživljanje počitnic tako v gorah kot tudi ob morju ali v samem mestu. Na voljo je tudi ponudba v zadnjem hipu. (http://www.ehol.com/default_en.asp).

Vodnik po državah, kjer je kratek pregled potovalnih informacij, informacij o letališčih, o križarjenjih, o zanimivostih in o družabnem življenju, zemljevide, informacije s področja športa in drugih aktivnosti, zdravja in druge informacije. Na voljo so informacije o Evropi in o celem svetu. (<http://www.columbusguides.com/region/eur.asp>)

Ta spletna stran predstavlja vrata do kvalitetnih strani o Evropi, vsebuje tudi pregled posameznih evropskih držav. Na voljo je odgled koledarja dogodkov in prireditev. (<http://www.visiteurope.com>) Za vse, ki potujejo z nahrbtniki, je to najboljši osnovni vodnik po Evropi, saj vsebuje informacije o prevozu, destinacijah, festivalih in mladinskih hotelih po Evropi. (<http://www.bugeurope.com>)

2.4.5 Nastanitev po Evropi

Globiwalk – brezplačna nastanitev in gostiteljstvo

Globiwalk ponuja možnosti za brezplačno nastanitev po vsem svetu pri drugih članih te skupnosti, vendar le v primeru ponudbe svojega doma drugim članom te mreže. Ponudba je na voljo le registriranim uporabnikom.

(http://www.globiwalk.ch/english/index_e.htm)

Na spletni strani Interhike so ti na voljo nasveti za kampiranje in pohajanje. S klikom na državo je mogoč ogled kampov, ki so na voljo v posameznih državah.

(<http://www.interhike.com>)

Brezplačno nastanitev pogojujeta članstvo in pripravljenost sprejema gostov in nudenje pomoči gostov iz drugih držav. Del spletnih strani je na voljo tudi v drugih jezikih, ki so jih prevedli registrirani uporabniki sami. (<http://www.hospitalityclub.org/index.htm>)

O kampiranju s stilom po vsej Evropi so na voljo podrobne informacije o krajih za kampiranje po vsej Evropi. Kamp lahko izberemo glede na državo, regijo, kraj, ime kampa ali njegovo ponudbo. (<http://www.eurocampings.net/main.html?tid=2>)

Mednarodni popotniki bodo navdušeni nad to spletno stranjo, ki vsebuje ogromno informacij o mladinskih hotelih po celem svetu. Hkrati vsebuje še na strani z informacijami o lokalnem prevozu in izletih ter informacije o mladinskih železniških in letalskih vozovnicah po znižanih cenah. (<http://www.hostels.com>)

Vsebuje tudi seznam samostojnih mladinskih hotelov v Evropi, v Ameriki in v Avstraliji ter podrobnosti o vsakem mladinskem hotelu posebej, vodnike po popustih v posameznih regijah, zemljevide in možnosti za rezervacijo prek spleta ter najnovejše podatke v rubriki nasvetov. (<http://www.hostels.net>)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Metode dela

Del naše raziskovalne naloge temelji na metodi spraševanja dijakov po celjskih srednjih šolah. To metodo smo izvedli s pomočjo anketnega vprašalnika. S to anketo smo zbrali potrebne informacije iz katerih smo analizirali značilnosti in novosti, ki jih je Slovenija pridobila z vstopom v Evropsko unijo.

Prav tako smo na ta način preverili postavljene hipoteze.

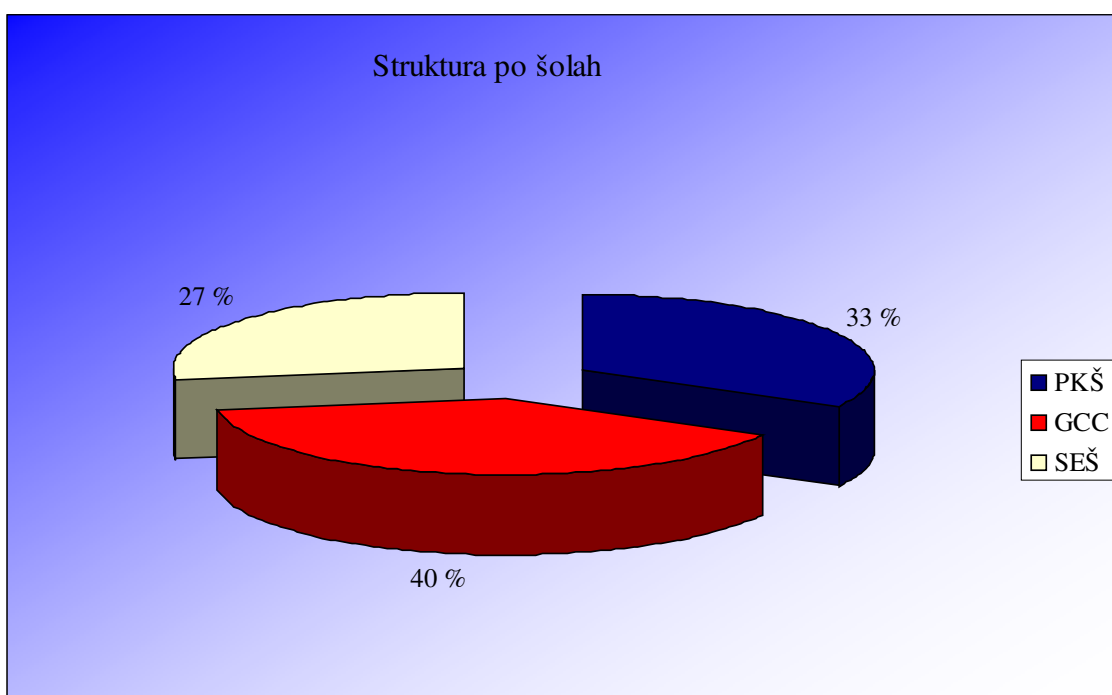
Anketni vprašalnik (podan kot Priloga št. 1) smo razdelili 300 dijakom Srednje ekonomske šole Celje, Gimnazije Celje Center in dijakom Poslovno-komercialne šole Celje. Zbrane podatke smo vnesli in uredili. Rezultate smo analizirali, saj so to zahtevale postavljene hipoteze. Zanimala so nas nihanja v odgovorih med ženskim in moškim spolom ter med posameznimi šolami.

3.2 Analiza zbranih podatkov

3.2.1 Demografske značilnosti anketirancev

Tabela 1: Struktura po šolah

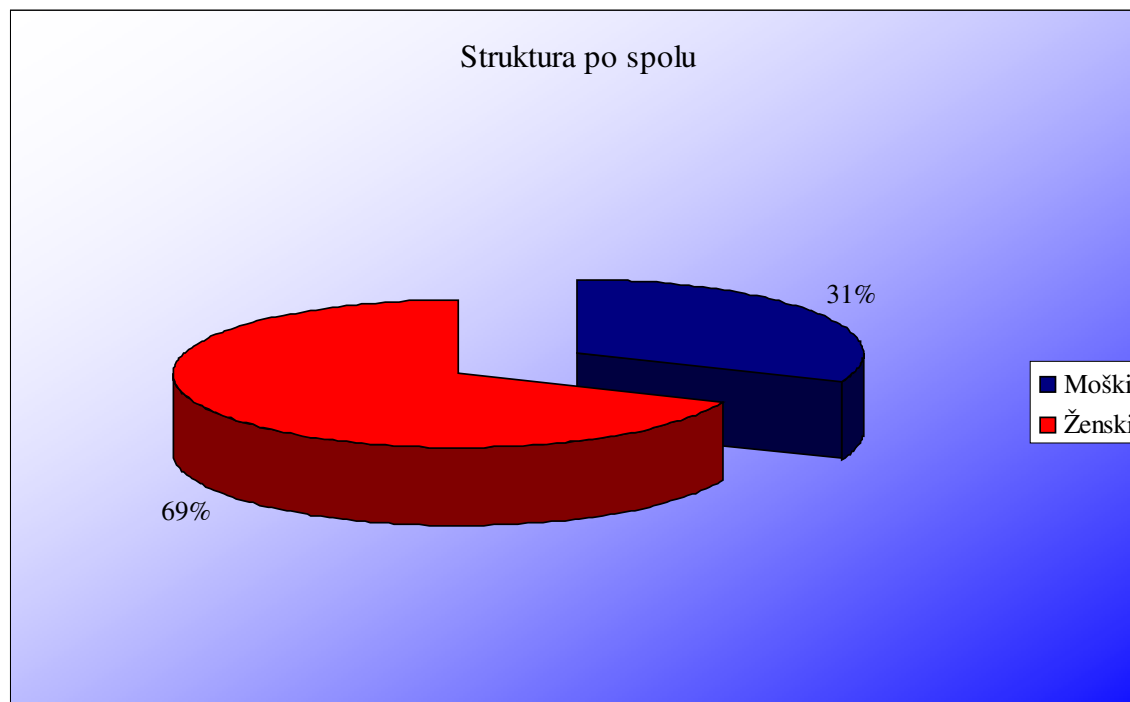
Vrste šole	Število anketiranih dijakov	%
Poslovno-komercialna šola	122	33
Gimnazija Celje Center	149	40
Srednja ekonomska šola	99	27
Skupaj	370	100

Anketirali smo 370 dijakov in dijakinj po treh srednjih šolah v Celju in sicer na Poslovno-komercialni šoli Celje, Gimnaziji Celje Center ter Srednji ekonomski šoli Celje. Največ mladih vključenih v našo raziskavo je z Gimnazije Celje Center (40 %), sledi ji Poslovno-komercialna šola (33 %) ter zadnja Srednja ekonomska šola (27 %).

Tabela 2: Spol anketirancev

Spol	Število anketiranih dijakov	%
Moški	115	31
Ženski	255	69
Skupaj	370	100

Anketirali smo dijake na Gimnaziji Celje Center, na Srednji ekonomski šoli Celje ter Poslovno-komercialni šoli Celje (v nadaljevanju GCC, SEŠ in PKŠ). Med temi je bilo največ žensk (69 %) in manj moških (31 %).

Tabela 3: Vstop Slovenije v Evropsko unijo

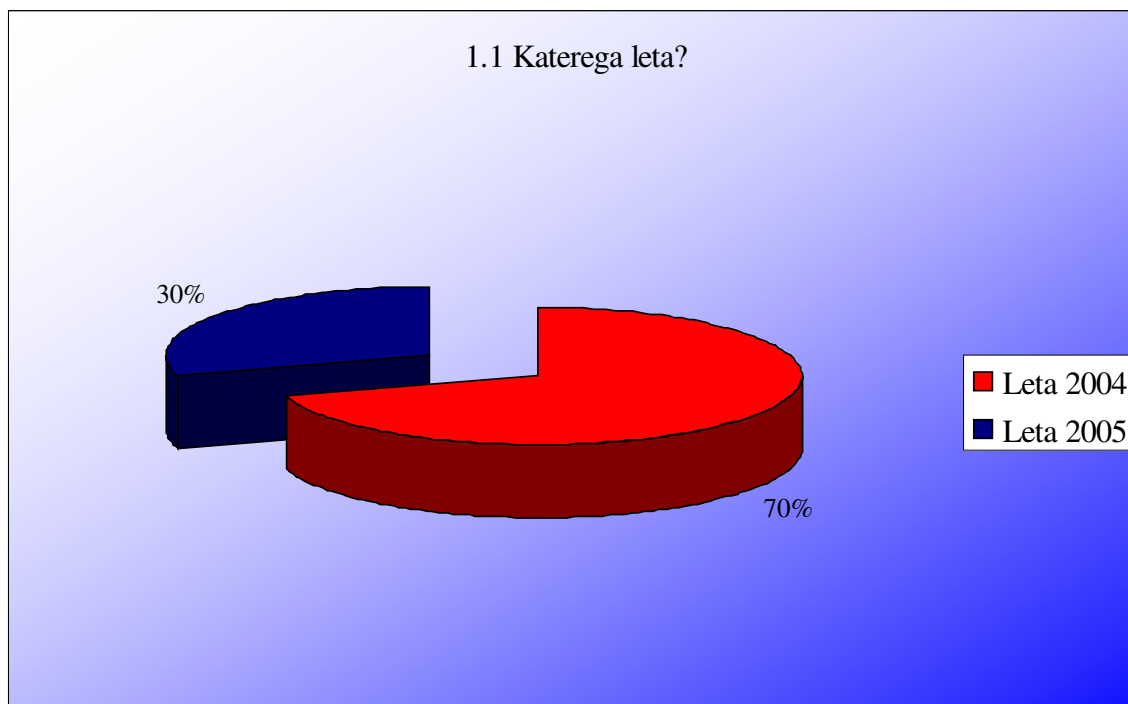
Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	33	9
NE	337	91
Skupaj	370	100

Pri prvem vprašanju o vstopu Slovenije v EU je 91 % dijakov vedelo, kdaj je ta vstopila vanjo. Le 9 % pa tega ni vedelo.

Tabela 4: Leto vstopa Slovenije v EU

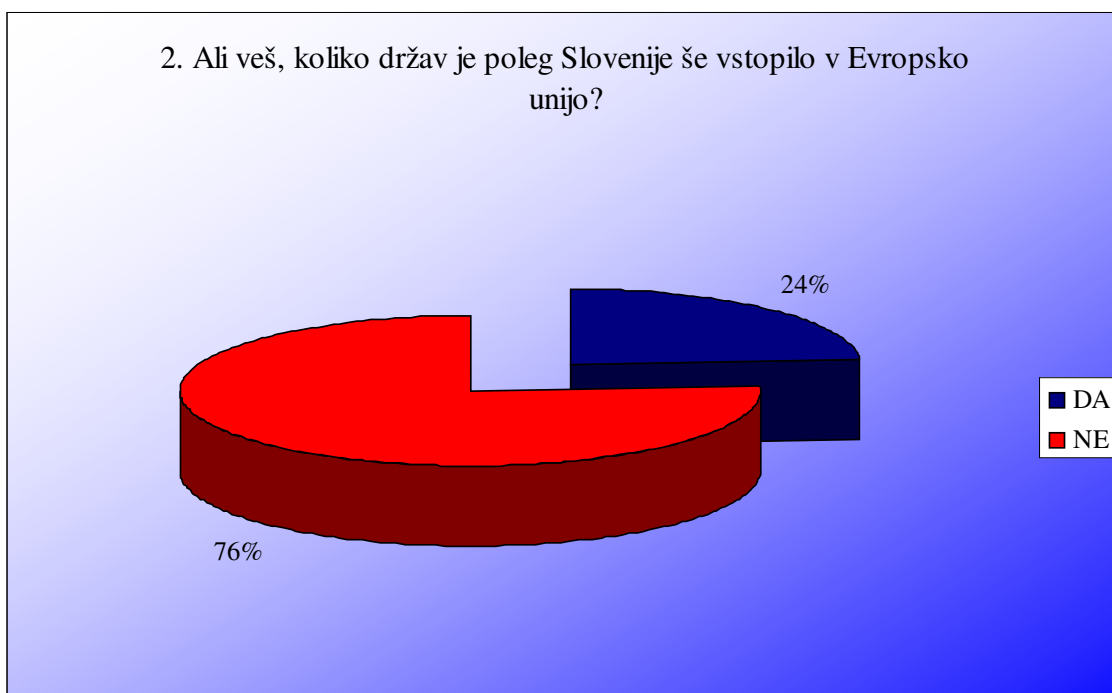
Leto	Število anketiranih dijakov	%
2005	111	30
2004	259	70
Skupaj	370	100

Želeli smo preveriti ali anketirani dijaki res vedo, katerega leta je Slovenija vstopila v Evropsko unijo. 70 % dijakov je vedelo, da se je naša država priključila v Evropsko unijo leta 2004. 30 % anketiranih dijakov v Celjski regiji pa je menilo, da je to bilo leta 2005.

Tabela 5: Število držav vstopnic

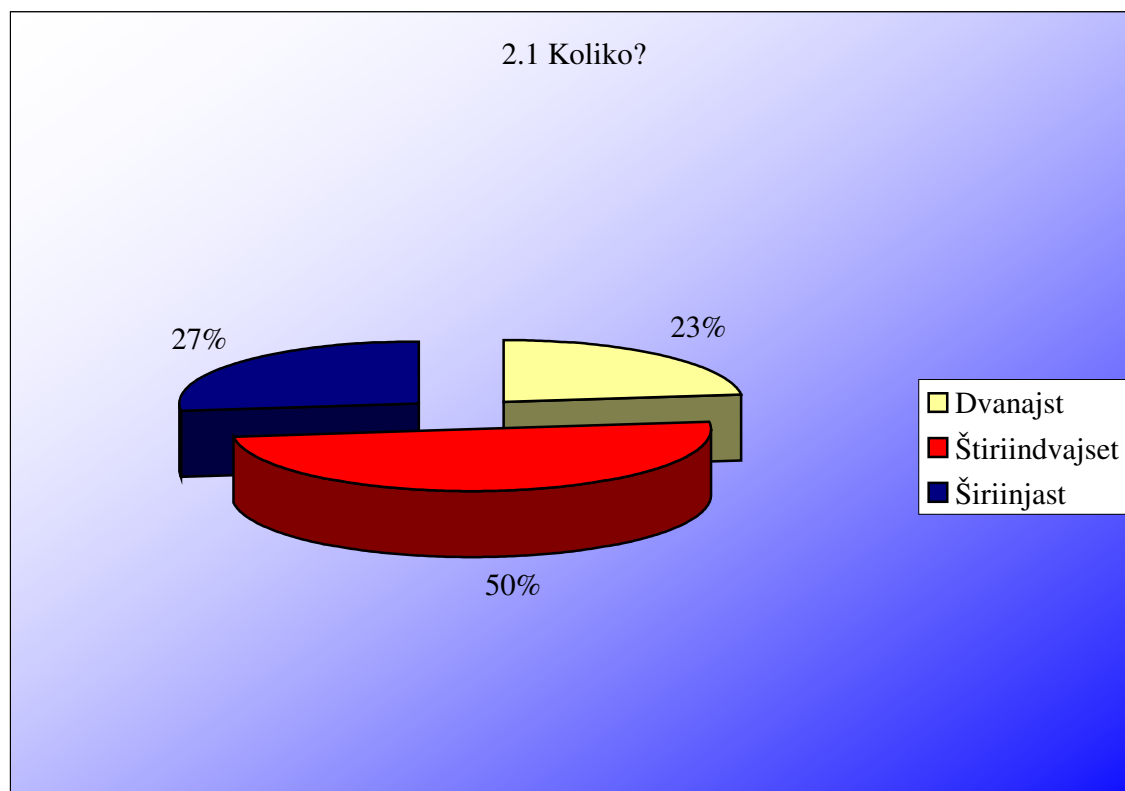
Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	89	24
NE	281	76
Skupaj	370	100

Podatki dobljeni z analizo odgovorov na to vprašanje kažejo, da je 76 % anketiranih dijakov seznanjenih s številom držav, ki so lani poleg Slovenije še vstopile v Evropsko unijo. 24 % anketiranih dijakov pa ni vedelo, koliko držav je poleg Slovenije še vstopilo v Evropsko unijo.

Tabela 6: Število držav

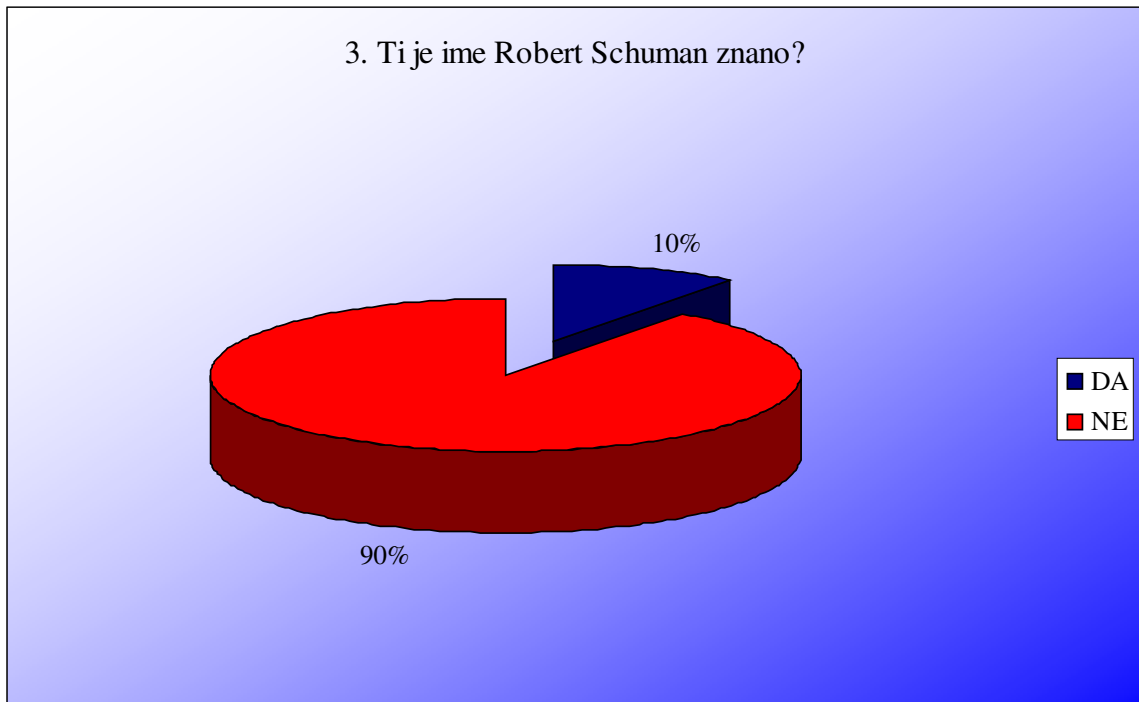
Število držav	Število anketiranih dijakov	%
12	85	23
14	99	27
24	186	50
Skupaj	370	100

Tudi tukaj smo želeli preveriti, ali naši anketiranci res vedo, koliko držav je poleg Slovenije še vstopilo v Evropsko unijo. 50 % dijakov meni, da je leta 2004 v Evropsko unijo vstopilo 24 držav, 27 % dijakov je napisalo 14 držav, 23 % dijakov pa je bilo prepričanih, da je leta 2004 v EU vstopilo 12 držav.

Tabela 7: Ali ti je znano ime Robert Schuman?

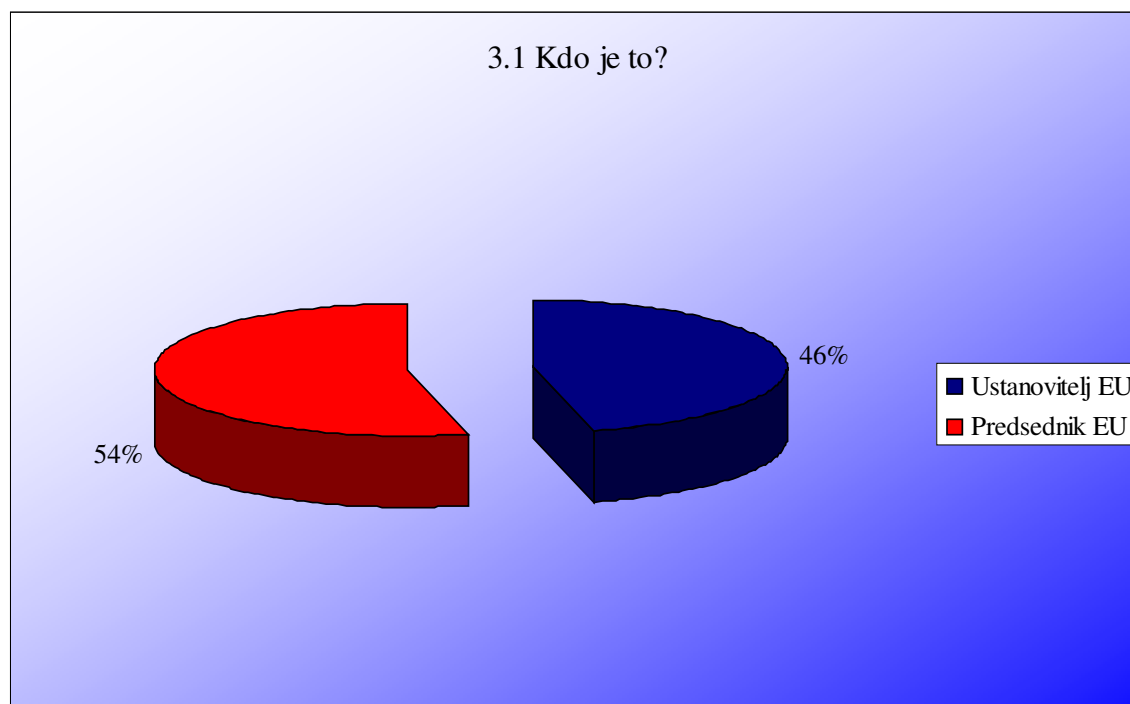
Odgovor	Anketirani dijaki	%
DA	37	10
NE	333	90
Skupaj	370	100

Pri pregledu teorije za našo raziskovalno nalogo smo naleteli na Roberta Schumana. To je vplivno ime pri nastanku Evropske unije. Zato smo želeli preveriti, koliko dijakov dejansko ve zanj. Kot smo predvidevali, 90 % dijakov zanj ni nikoli slišalo. Le 10 % dijakov ve, kdo je Robert Schuman.

Tabela 8. Robert Schuman – ustanovitelj ali predsednik EU?

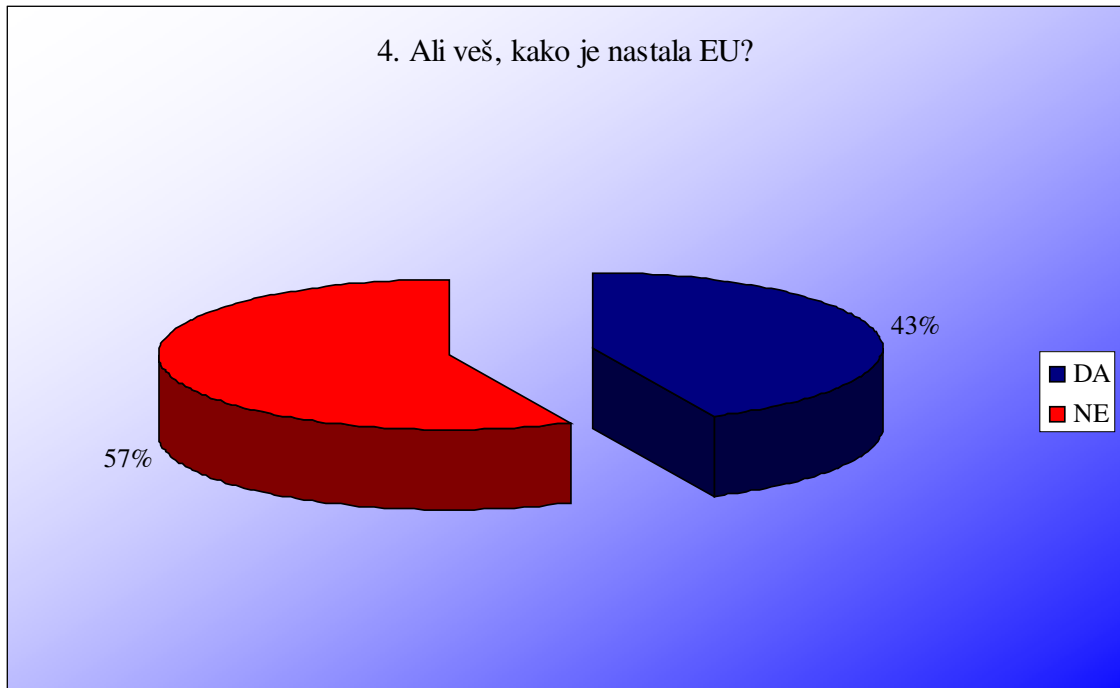
Odgovor	Anketirani dijaki	%
Ustanovitelj EU	170	46
Predsednik EU	200	54
Skupaj	370	100

46 % anketiranih dijakov je odgovorilo pravilno, da je Robert Schuman ustanovitelj Evropske unije. 54 % anketirancev je dejalo, da je predsednik Evropske unije Robert Schuman, kar je seveda napačen odgovor.

Tabela 9: Nastanek Evropske unije

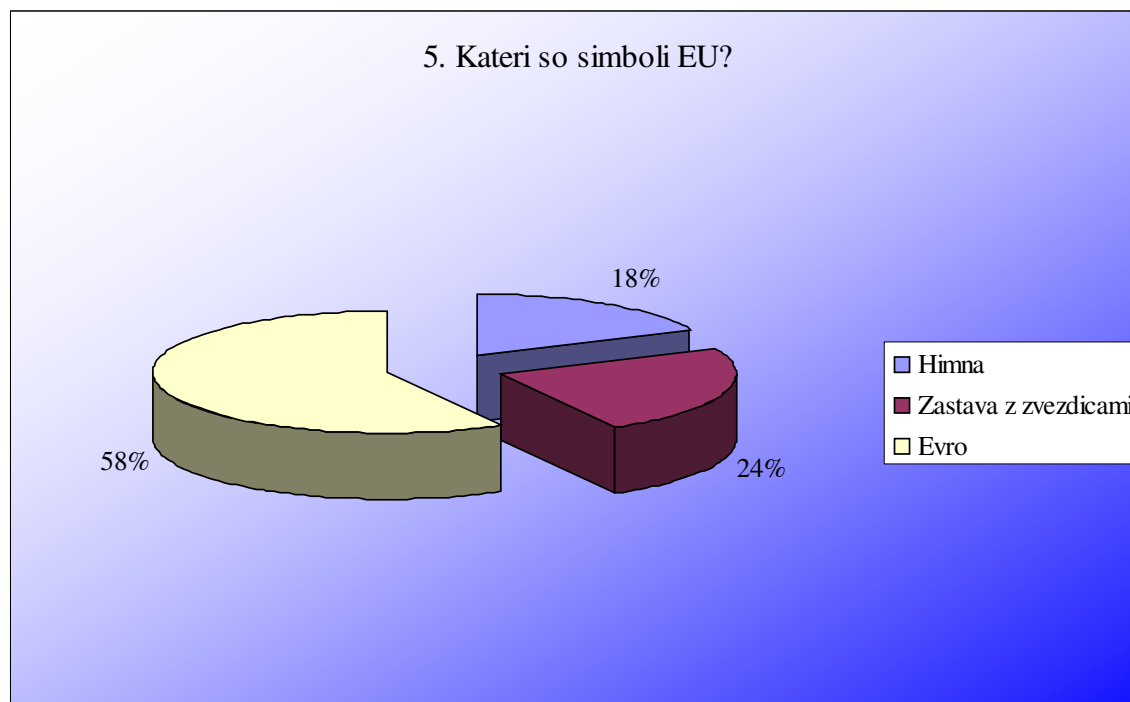
Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	159	43
NE	211	57
Skupaj	370	100,0

Analiza odgovorov na prvo vprašanje kaže, da 57 % dijakov, ki so bili zajeti v našo raziskavo, ne ve, kako je Evropska unija nastala. 43 % dijakov pa je seznanjenih z nastankom Evropske unije.

Tabela 10: Simbol Evropske unije

Simbol	Število anketiranih dijakov	%
Evro	214	58
Zastava z zvezdicami	88	24
Himna	68	18
Skupaj	370	100

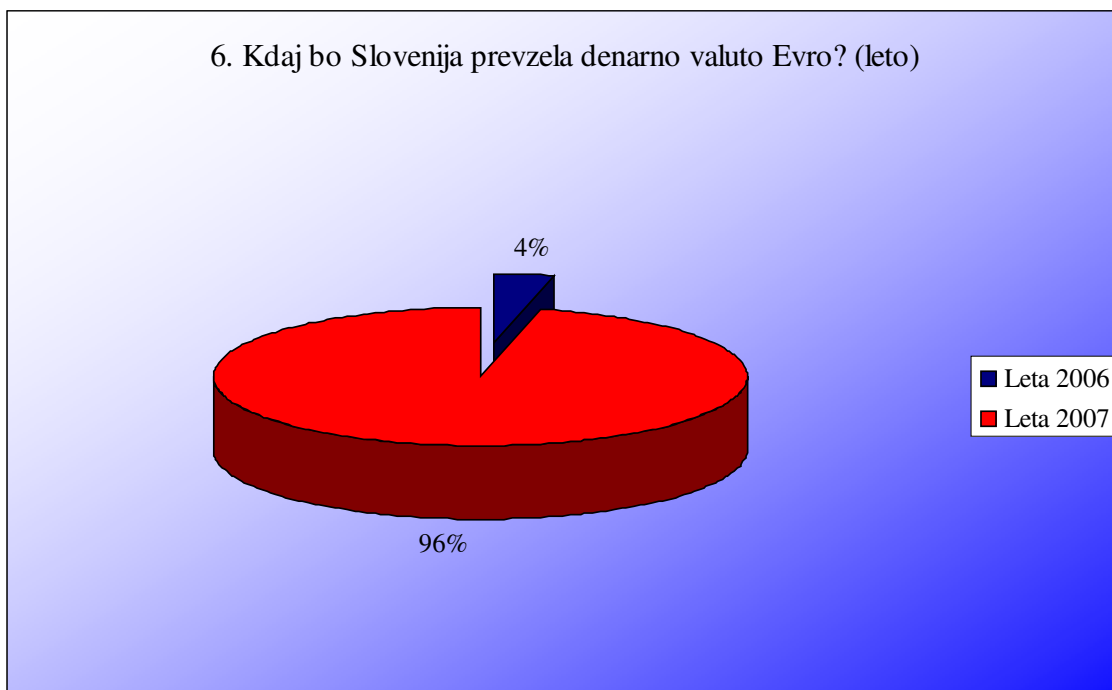

Zanimalo nas je, ali vsak anketirani dijak zna naštetiti vsaj eden simbol Evropske unije. 58 % anketiranih dijakov je napisalo denarno enoto Evro, 24 % dijakov se je spomnilo na modro zastavo z zvezdicami, 18 % naših anketirancev pa je napisalo, da je simbol EU himna.

Tabela 11: Leto prevzema valute Evra

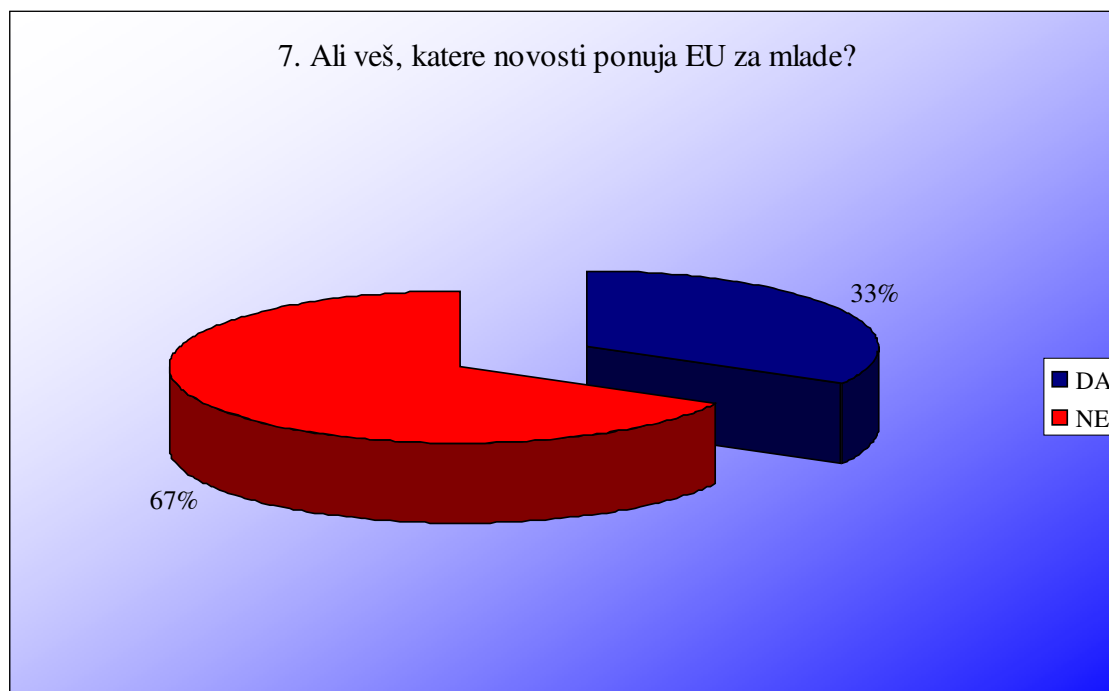
Leto	Število anketiranih dijakov	%
2006	14	4
2007	356	96
Skupaj	370	100

Veliko se je govorilo o prevzemu denarne valute Evro v Sloveniji, zato nas je zanimalo, ali anketirani dijaki vedo katerega leta bo Slovenija prevzela denarno valuto Evro. 96 % anketirancev je vedelo, da se bo to zgodilo naslednje leto, leta 2007. 4 % anketirancev pa je bilo mnenja, da se bo to zgodilo leta 2006 oz. letos.

Tabela 12: Novosti za mlade

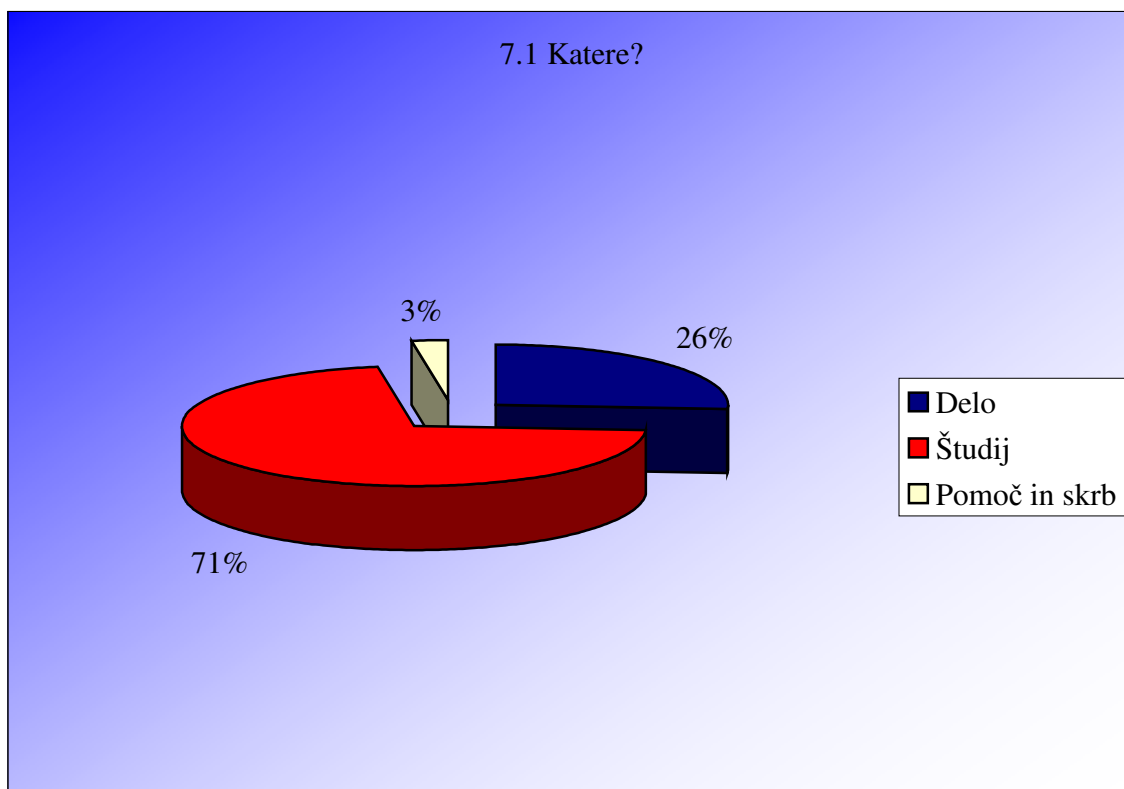
Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	122	33
NE	248	67
Skupaj	370	100,0

Zanimalo nas je, ali mladi vedo, katere novosti nam ponuja Evropska unija. 33 % dijakov pravi, da vedo za novosti, ki jih ponuja Evropska unija, medtem ko je 67 % anketirancev napisalo, da s temi novostmi niso seznanjeni.

Tabela 13: Vrste novosti

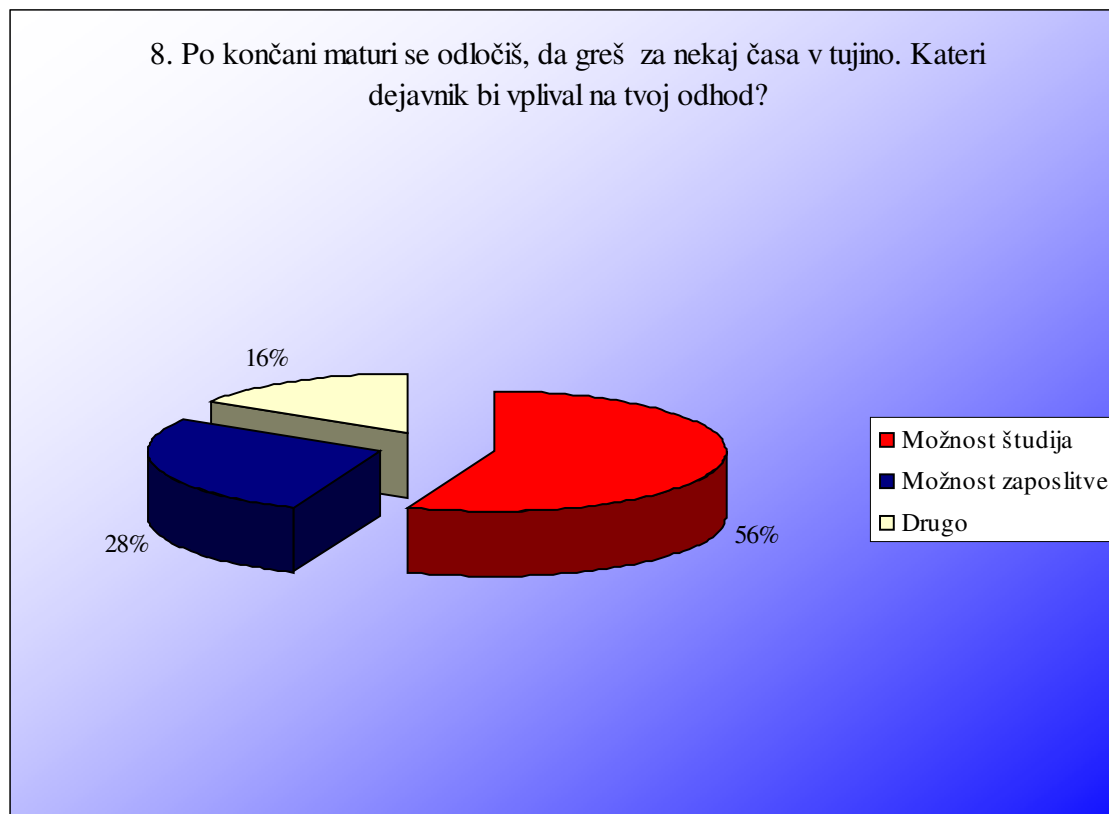
Vrsta novosti	Število anketiranih dijakov	%
Pomoč in skrb	12	3
Delo	96	26
Študij	262	71
Skupaj	370	100

Graf nam prikazuje, da 71 % dijakov meni, da nam Evropska unija ponuja boljše možnosti za študij, 26 % dijakov meni, da nam prinaša boljše možnosti za delo, 3 % anketirancev pa so bili mnenja, da nam Evropska unija prinaša boljšo skrb in pomoč s strani države.

Tabela 14: Dejavnika odhoda v tujino

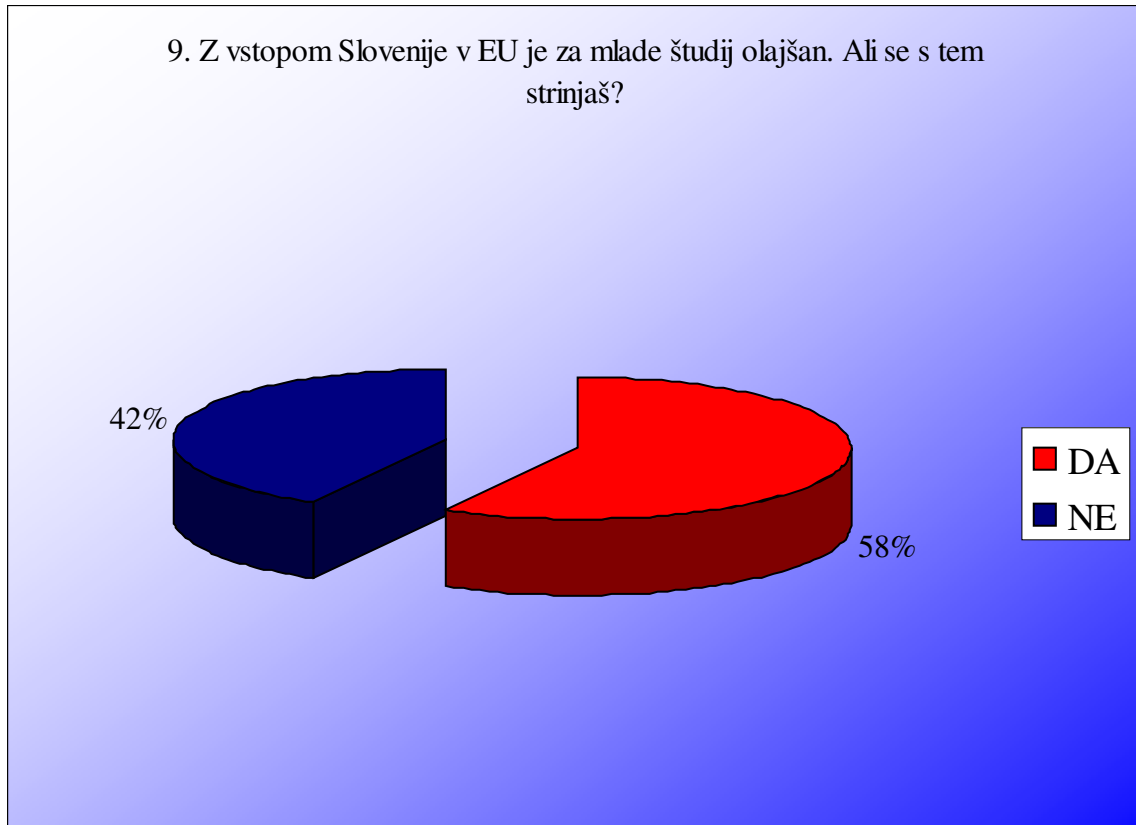
Dejavnik	Število anketiranih dijakov	%
Drugo	60	16
Možnost zaposlitve	103	28
Možnost študija	207	56
Skupaj	370	100

Na odhod anketiranih dijakov v tujino bi najbolj vplivala možnost študija, saj tako meni 56 % anketirancev, 28 % anketirancev pa pravi, da bi se za odhod v tujino odločilo zaradi ponujene možnosti zaposlitve. 16 % dijakov je napisalo, da bi odšli v tujino zaradi povsem drugačnih interesov, (npr. spoznavanje tujih držav, kulture...)

Tabela 15: Olajšan študij za mlade

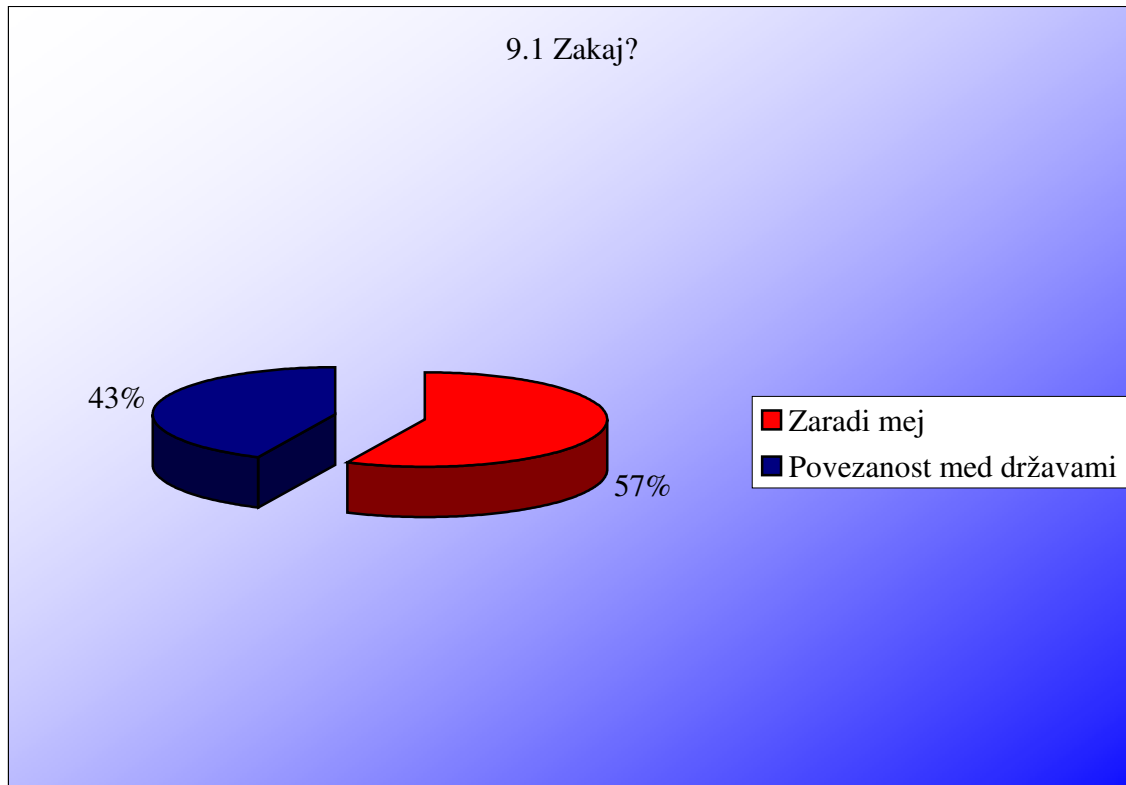
Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	214	58
NE	156	42
Skupaj	370	100

58 % dijakov, ki je bilo zajetih v našo raziskavo je mnenja, da je z vstopom Slovenije v Evropsko unijo za mlade študij olajšan. Nekoliko manj, 48 % dijakov, pa se s tem ni strinjalo.

Tabela 16: Vzroki

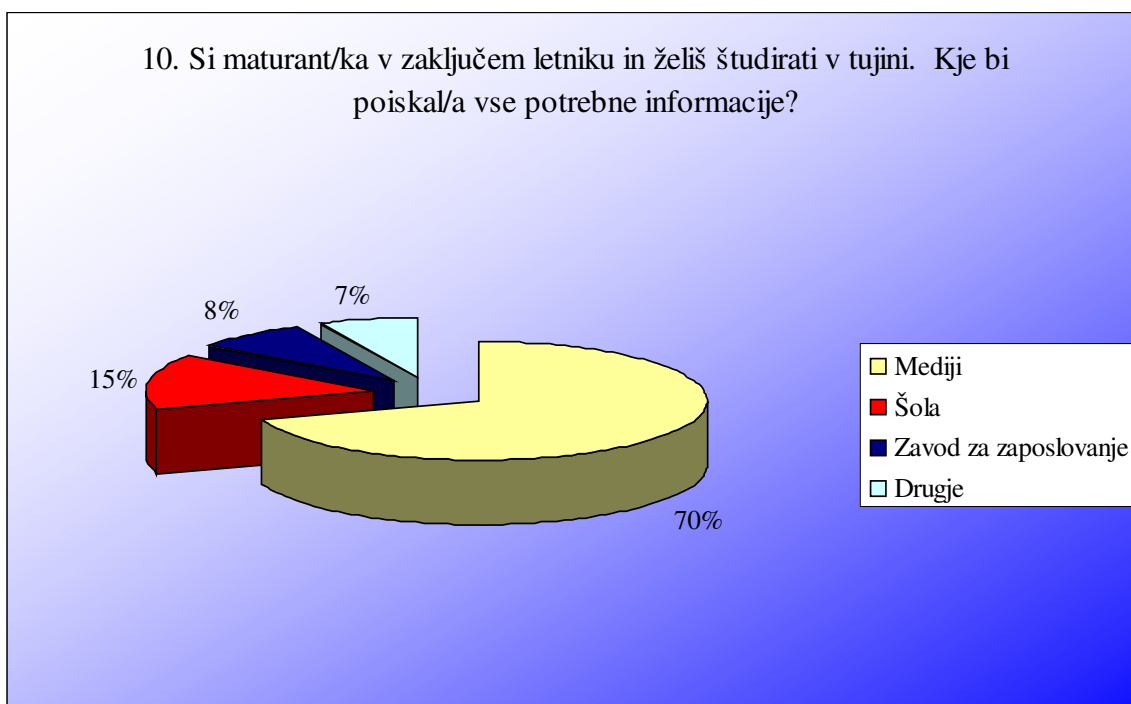
Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	60	43
NE	210	57
Skupaj	370	100

Želeli smo tudi izvedeti zakaj naši anketiranci menijo, da je z vstopom Slovenije v EU mladim študij olajšan. 57 % anketirancev pravi, da je to zaradi mejnih prehodov, 43 % pa pravi, da o sedaj olajšan študij za mlade zaradi povezanosti med državam.

Tabela 17: Vir informacij o študiju v tujini

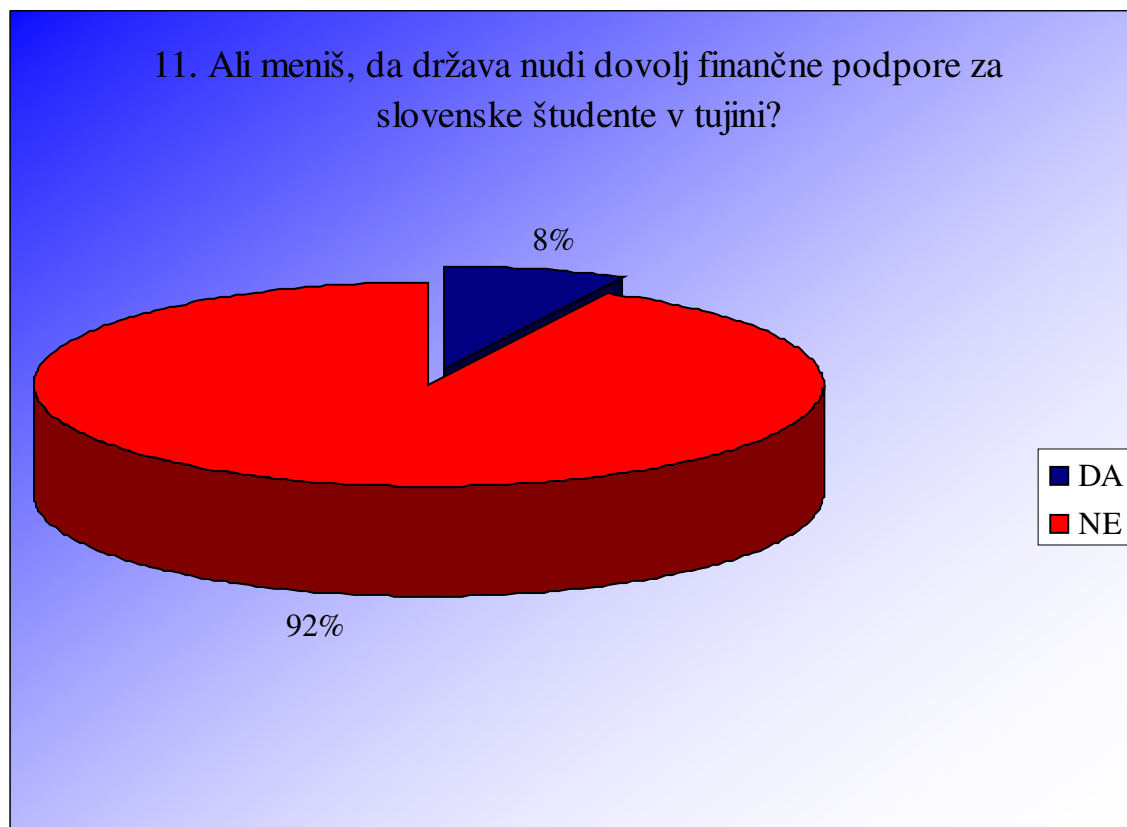
Vir informacij	Število anketiranih dijakov	%
Drugje	27	7
Zavod za zaposlovanje	29	8
Šola	55	15
Mediji	259	70
Skupaj	370	100

70 % anketirancev bi za študij v tujini poiskalo informacije v različnih medijih, 15 % dijakov bi potrebne informacije poiskalo na šoli, 8 % dijakov na zavodu za zaposlovanje in 7 % dijakov bi poiskalo informacije še kje drugje.

Tabela 18: Finančna pomoč za študente s strani države

Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	123	33
NE	247	67
Skupaj	370	100

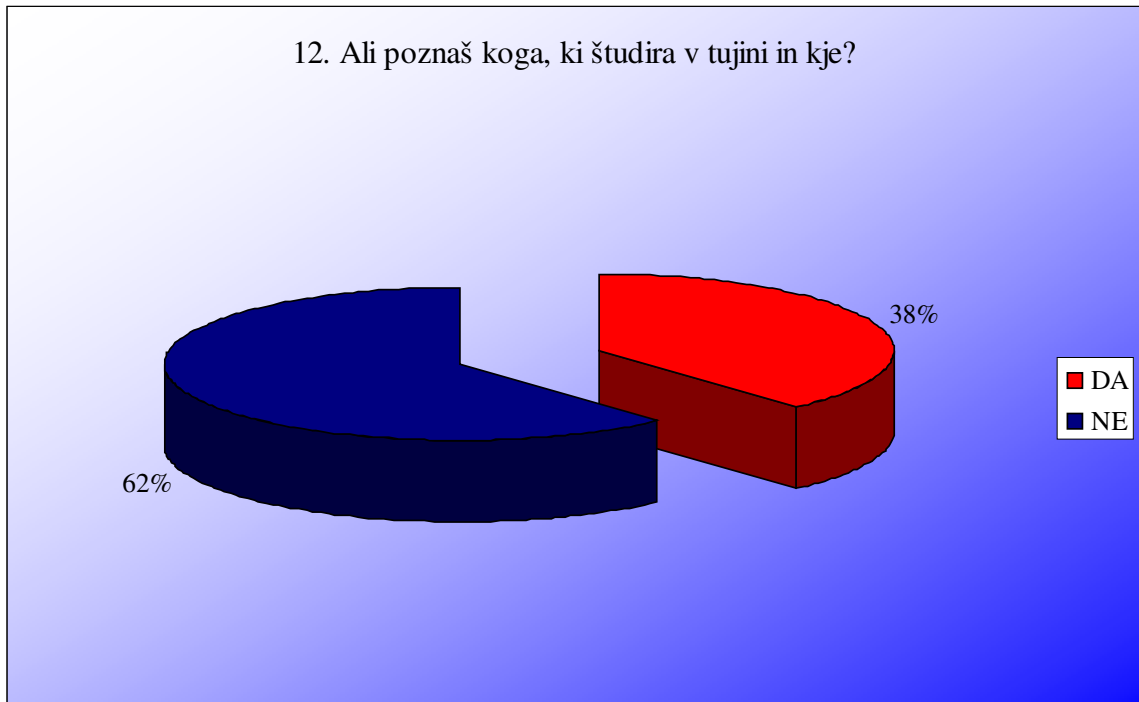

67 % anketiranih dijakov je napisalo, da država ne nudi dovolj finančne podpore za slovenske študente v tujini. 33 % dijakov pa je mnenja, da država nudi dovolj finančnih sredstev za izobraževanje v tujini.

Tabela 19: Slovenski študentje v tujini

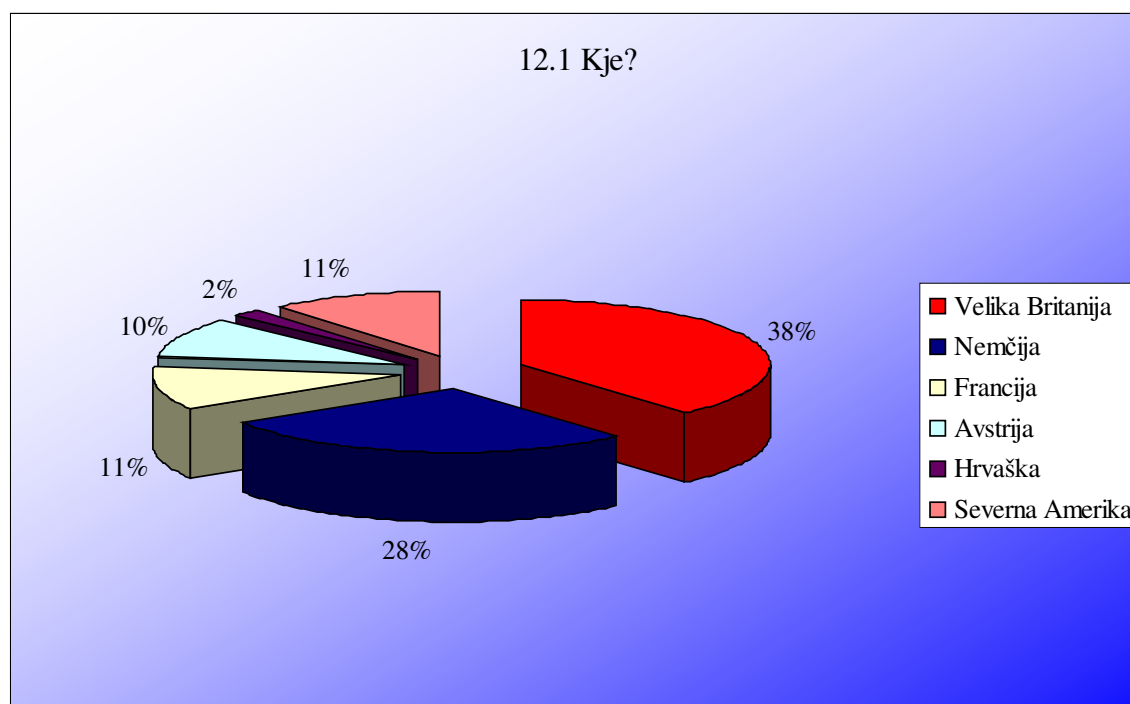
Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	141	38
NE	229	62
Skupaj	370	100

Naše anketirance smo povprašali tudi, ali poznajo koga, ki študira v tujini. 38 % dijakov je odgovorilo, da poznajo, medtem ko 62 % anketirancev ne vedo za nikogar, ki bi študiral v tujini.

Tabela 20: Kraj študija v tujini

Kraj	Število anketiranih dijakov	%
Hrvaška	10	2
Avstrija	37	10
Severna Amerika	40	11
Francija	40	11
Nemčija	103	28
Velika Britanija	140	38
Skupaj	370	100

Želeli smo tudi izvedeti za katere države so se znanci naših anketirancev odločili, ko so odšli na študij v tujino. 38 % dijakov je napisalo, da je to Velika Britanija, 28 % Nemčija, 11 % Francija, 10 % Avstrija, 2 % Hrvaška in 11 % Severna Amerika.

Tabela 21: Organizacije, ki pomagajo mladim

Odgovor	Število anketiranih dijakov	%
DA	19	5
NE	351	95
Skupaj	370	100

Anketirane dijake smo vprašali ali so že slišali za katero organizacijo, ki omogoča dijakom prakso v tujini. Nad analizo podatkov smo bili presenečeni, saj je velik odstotek dijakov (95 %) odgovoril, da še niso slišali za takšne organizacije. Le majhen delež dijakov (5 %), pa je za takšno organizacijo že slišalo.

Tabela 22: Izmenjava dijakov za opravljanje delovne prakse tujini

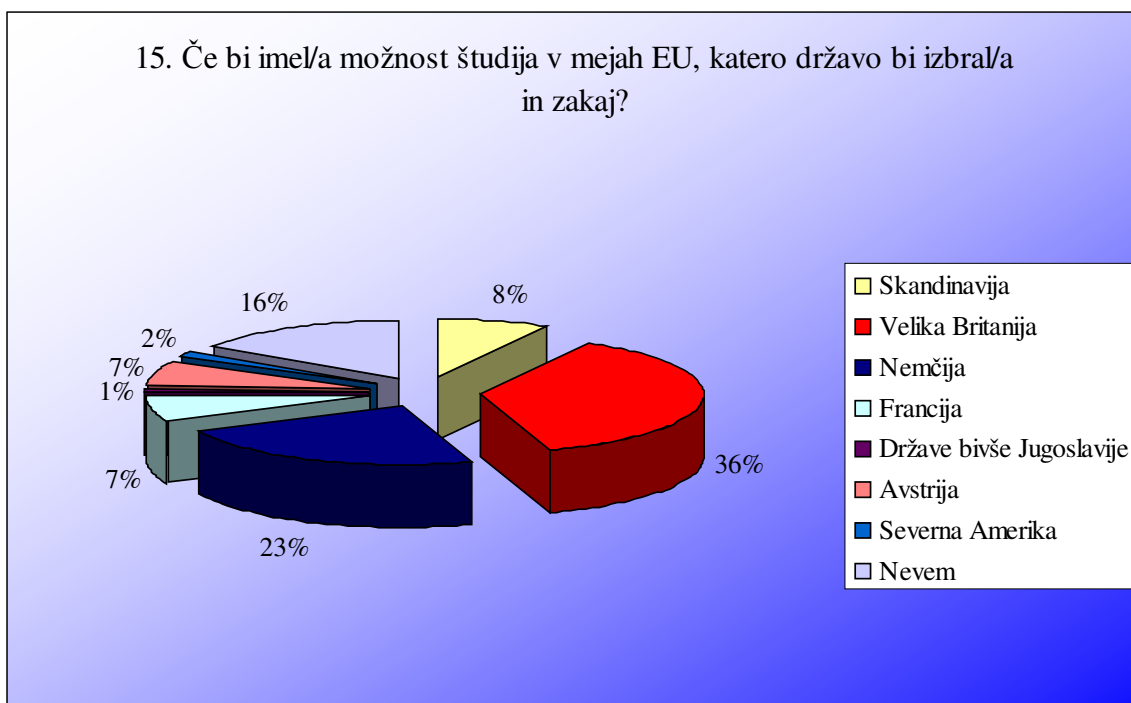
Odgovor	Število anketiranih	%
DA	100	27
NE	270	73
Skupaj	370	100

73 % anketirancev še ni bilo udeleženih v izmenjavi tujih študentov, oz. še niso opravljali prakse v tujini. 27 % anketiranih dijakov pa je izkušnje že doživelo.

Tabela 23: Izbira kraja za študij v tujini

Kraj	Število anketiranih dijakov	%
Države bivše Jugoslavije	3	1
Severna Amerika	7	2
Avstrija	25	7
Francija	25	7
Skandinavija	29	8
Ne vem	59	16
Nemčija	85	23
Velika Britanija	133	36
Skupaj	370	100

Če bi dijaki, ki so bili zajeti v našo raziskavo, imeli možnost študija v mejah EU, bi 36 % dijakov izbralo Veliko Britanijo, 23 % dijakov Nemčijo, 7 % dijakov Francijo, 1 % dijakov države bivše Jugoslavije, 7 % dijakov Avstrijo, 2 % dijakov Severno Ameriko, 8 % dijakov Skandinavijo, 16 % dijakov pa ni znalo odgovoriti katero, državo bi izbrali.

3.3 Ugotovitve v raziskavi

Naša analiza vseh zbranih in pregledanih podatkov nam je dala veliko zanimivih ugotovitev.

Ugotovili smo, da večina vprašanih anketirancev ve kdaj je Slovenija pristopila k Evropski uniji, le manjši odstotek anketiranih dijakov ni vedelo, kdaj je to bilo. Po vsej državi je bila priključitev Slovenije močno prisotna v medijih in vseh vrstah oglaševanja. Zato smo tudi pričakovali, da bodo odgovori takšni.

V okviru Evropske unije deluje ogromno organizacij, ki so namenjene mladim po vseh članicah Evropske unije. EU je za razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja. S to svojo razsežnostjo globoko posega v razmerja med izobraževanjem, gospodarstvom in zaposlovanjem.

Preseneča nas, da kljub ogromno mladinskih organizacijam, ki so na voljo mladim do 26. leta v vseh državah članicah, mladi te možnosti ne izkoristijo. Le en sam klik do neke spletne strani jih loči od možnosti odkrivanja čarov tujine.

Države, kjer bi mladi po končani srednji šoli najraje študirali, so:

- Skandinavija
- Velika Britanija
- Nemčija
- Francija
- Bivše države Jugoslavije
- Avstrija
- Severna Amerika

S študijem v tujini je tesno povezano opravljanje prakse delovne prakse v tujini. Dijaki (Poslovno-komercialne šole Celje) so imeli možnost to izkusiti.

»Leonardo da Vinci« je najpomembnejši program EU za razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja. S to svojo razsežnostjo globoko posega v razmerja med izobraževanjem, gospodarstvom in zaposlovanjem. S programom naj bi izboljšali kakovost in spodbudili inovativnost ter promocijo evropske razsežnosti sistemov poklicnega in strokovnega izobraževanja ter usposabljanja.

Leonardo da Vinci upošteva potrebe posameznikov, gospodarstva in trga dela. Z razvijanjem znanja, spretnosti in pristojnosti spodbuja aktivno državljanstvo in zaposlovanje po vsej Evropi. S podpiranjem kakovosti in inovativnosti je cilj programa tudi pomoč podjetjem, da se samozavestno odzivajo na tehnološke in industrijske spremembe ter da se lažje kosajo z drugimi v razvoju.

Kljub široki paleti informacij tudi te možnosti mladi ne izkoriščajo.

3.4 Ovrednotenje hipotez

H 1 Predvidevamo, da dijaki oz. mladi ne vedo kdaj natančno je Slovenija pristopila k EU

Večina vprašanih je izjavilo, da vedo kdaj točno je Slovenija pristopila k Evropski uniji le manjši odstotek anketiranih dijakov ni vedelo, kdaj je to bilo. Po vsej državi je bila priključitev Slovenije močno prisotna v medijih in vseh vrstah oglaševanja. Zato smo tudi pričakovali, da bo naša hipoteza potrjena in ta tudi je.

H 2 Predvidevamo, da dijaki ne vedo, zakaj je bila Evropska unija ustanovljena.

9. maj je bil leta 1985 razglašen za dan Evrope, ker je na ta dan leta 1950 francoski zunanji minister Robert Schuman v svoji zgodovinski izjavi, imenovani Schumanova deklaracija, predlagal oblikovanje skupnega trga v dveh pomembnih gospodarskih panogah. Zaradi tega je tudi bila ustanovljena EU. Dijaki so bili deljenih mnenj. Vendar 57 odstotkov dijakov ni vedelo, zakaj in s tem je bila naša hipoteza potrjena, saj je le 43 odstotkov dijakov vedelo zakaj je bila EU ustanovljena.

H 3 Mislimo, da dijaki ne vedo, kdo je bil Robert Schuman.

Ob prebiranju zgodovine Evropske unije smo naleteli na znano ime iz petdesetih letih na Roberta Schumana. Ker sami nismo prej vedeli zanj, smo predvidevali, da tudi dijaki ne bodo. Naša hipoteza je bila potrjena s kar 90 odstotki, saj je le 10 odstotkov anketiranih dijakov vedelo zanj.

H 4 Menimo, da dijaki ne znajo naštetih tri simbole EU.

Zastava ima dvanajst zlatorumenih zvezd, postavljenih v krogu na modri podlagi. Številka dvanajst ne pomeni števila članic EU, ampak ponazarja prisposobo popolnosti (dvanajst mesecev, dvanajst dnevni in nočni ur, dvanajst apostolov, dvanajst Heraklejevih del), krog pa je simbol povezanosti in nerazdružljivosti. Več kot polovica dijakov je vedelo za simbol Evro (59 odstotkov) dijakov, temu sledi modra zastava z zvezdicami (24 odstotkov) in evropska himna (18 odstotkov). S tem je naša hipoteza delno potrjena.

H 5 Smo mnenja, da dijaki ne vedo za vse možnosti, ki so jim odprte z vstopom Slovenije v EU.

V okviru Evropske unije deluje ogromno organizacij, ki so namenjene mladim po vseh članicah Evropske unije. EU je za razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja. S to svojo razsežnostjo globoko posega v razmerja med izobraževanjem, gospodarstvom in zaposlovanjem. Vendar kljub

temu kar 67 odstotkov dijakov ne ve za možnosti. Zanje ve le 33 odstotkov. S tem je ta hipoteza potrjena.

H 6 Mislimo, da dijaki v Celjski regiji ne vedo, da je z vstopom Slovenije v EU veliko lažje študirati v tujini.

Strukture izobraževalnih sistemov po vsej Evropi se znatno razlikujejo v svojih pristopih k poklicnemu usposabljanju, visokošolskemu in višjemu ter nadaljnjemu izobraževanju, preverjanju znanja in ocenjevanju. 58 odstotkov anketiranih dijakov se strinja, da je po l. 2004 lažje študirati v tujini. Medtem, ko se 42 odstotkov s tem ne strinja. Tudi ta hipoteza je potrjena.

H 7 Veliko dijakov ne razmišlja o študiju v tujini.

Študij v tujini ti omogoča tudi, da se naučiš ali izboljšaš znanje jezika, spoznaš druge kulture, razviješ nova prijateljstva z mladimi s celega sveta. Dosti dijakov, kar 56 odstotkov anketiranih je dejalo, da jih zanima študij v tujini, 28 odstotkov o delu v tujini in 16 odstotkov sploh ne razmišlja o tem. Naša sedma hipoteza je prav tako potrjena.

H 8 Biti član v EU omogoča lažji dostop do zaposlitve v mejah Evropske Unije.

V nalogi vas želimo seznaniti z vašimi pravicami in možnosti na področju dela in zaposlovanja doma in v tujini, pripraviti na nepričakovane razlike v postopkih prijave na delovno mesto v posameznih državah. 58 odstotkov anketiranih dijakov se s tem strinja, in dobra druga polovica (42 odstotkov) se s tem ne strinja. Tudi ta hipoteza je potrjena.

H 9 Dijaki zaključnih letnikov se ne odločajo za študij v tujini, saj nimajona voljo dovolj informacij.

70 odstotkov anketirancev bi poiskalo informacije za študij in delo v tujini v medijih, 15 odstotkov v šoli (npr. pri svetovalni delavki), 8 odstotkov na Zavodu za zaposlovanje. Medtem, ko bi 7 odstotkov anketiranih dijakov poiskalo informacije drugod. S tem je naša hipoteza potrjena.

H 10 Država ne nudi dovolj pomoči za slovenske študente v tujini.

Z vstopom Slovenije v EU so se pogoji, pod katerimi se izobražujejo državljani ene države članice v drugi državi članici, izenačili s pogoji, ki veljajo za državljane te države in obratno. Tako lahko slovenski študentje v drugi članici študirajo pod enakimi pogoji kot državljani te države. Vendar, kljub tem dejstvom, kar 67 odstotkov anektiranih dijakov meni, da država ne nudi dovolj pomoči za slovenske študente v tujini. Le 33 odstotkov se s tem ne strinja. Tako je naša hipoteza potrjena.

H 11 Menimo, da je dejansko število slovenskih študentov v tujini malo.

Sistem priznavanja v tujini diplom in spričeval je urejen z nacionalno zakonodajo vsake države posebej, zato tudi po vstopu Slovenije v EU ni avtomatičnega priznavanja diplom ali spričeval. Postopek priznavanja listin o izobraževanju je v Sloveniji urejen z zakonom o priznavanju in vrednotenju izobraževanja. 62 odstotkov dijakov je dejalo, da ne vedo za nikogar, ki študira v tujini. 38 odstotkov dijakov je nasprotnega mnenja. S tem je naša hipoteza potrjena.

H 12 Malo dijakov izkoristi možnost opravljanja delovne prakse v tujini (Program Leonardo da Vinci).

»Leonardo da Vinci« je najpomembnejši program EU za razvoj poklicnega in strokovnega izobraževanja in usposabljanja. S to svojo razsežnostjo globoko posega v razmerja med izobraževanjem, gospodarstvom in zaposlovanjem. Komaj 27 odstotkov anketiranih dijakov je opravljalo delovno prakso v tujini. Medtem, ko 73 odstotkov dijakov te možnosti ni imelo oziroma ni izkoristilo. Tako je tudi ta hipoteza potrjena.

H 13 Po končanem študiju malo mladih išče zaposlitev v tujini.

V zadnjih desetletjih 20. stoletja so evropski državljani vedno glasneje pozivali vlade h konkretnim ukrepom za ustvarjanje novih delovnih mest. Kako naj Evropejci sploh verjamejo v prednosti, ki jih bo prinesla širitev Unije, in kako naj sploh z zaupanjem zrejo v prihodnost, ko pa je bilo več kot 10 % delovne sile EU (do leta 1997) brez zaposlitve? Zaradi tega smo dijakom zastavili vprašanje kje v tujini bi se radi zaposlili oz. študirali. Največ dijakov bi se odločilo za Veliko Britanijo (36 odstotkov), sledi ji Nemčija (23 odstotkov), Skandinavija (8 odstotkov), Francija (7 odstotkov) in Avstrija (7 odstotkov). Medtem, ko se 16 odstotkov s tem ne obremenjuje. Tako je naša hipoteza deloma potrjena.

H 14 Menimo, da malo srednjih šol v Celjski regiji sodeluje v programu Leonardo da Vinci.

V veliki večini anketirani dijaki ne vedo za organizacije, ki omogočajo prakso v tujini (Leonardo da Vinci), saj je tako odgovorilo kar 95 odstotkov. Če dijaki zanje ne vedo, torej v njih tudi ne sodelujejo. Tako je s tem tudi naša zadnja hipoteza potrjena.

4 SKLEPNE MISLI

Nekoč je bila ideja o združenih Evropi zgolj misel, o kateri so sanjali filozofi in vizionarji. Že Victor Hugo je na primer govoril o „Združenih državah Evrope“, kjer bi vladali mir in humanistični ideali. Te sanje sta razblinili dve grozoviti vojni, ki sta v prvi polovici prejšnjega stoletja opustošili celino.

Leto in pol v Evropski uniji je bilo obdobje privajanja Slovenije na ostale članice Evropske unije. Na zunaj se – razen izobešene evropske zastave in novih registrskih tablic – vstop skorajda ni poznal, kar je bilo seveda tudi pričakovano. Evropska unija prihaja v naša življenja počasi in tiho. Na uradu za informiranje je moč opaziti povečano število klicev na evrofon. V minulem letu in pol so se vprašanja glede mladih in novih možnosti v članicah Evropske unije močno povečala.

Državljanstvo Unije je uvedla Pogodba o Evropski uniji (Maastrichtska pogodba). T.i. evropsko državljanstvo le dopolnjuje in ne nadomešča nacionalnega. Vsakdo, ki ima državljanstvo državne članice, je hkrati državljan Unije in ima:

- pravico do prostega gibanja in prebivanja na ozemlju držav članic;
- pravico voliti in biti voljen na volitvah v Evropski parlament ter na občinskih volitvah v državi članici, kjer prebiva, pod enakimi pogoji kot državljan te države članice;
- pravico do diplomatske in konzularne zaščite katerekoli države članice na območju tretje države, v kateri država članica, katere državljan je, nima predstavništva (npr. pomoč v primeru smrti, bolezni ali težje nesreče, zapora, pripora al napada ter pomoč in vrnitev domov v težjih razmerah);
- pravico naslavljati peticijo na Evropski parlament.

Razširjena Evropska unija je del *sveta, ki se hitro in korenito spreminja* in ki mora najti novo obliko stabilnosti. Na Evropo vplivajo tudi prevrati na drugih kontinentih, pa naj bo to ponovno oživljanje verske vneme v islamskem svetu, bolezen ali lakota v Afriki, enostranske težnje v Severni Ameriki, ekonomske krize v Latinski Ameriki, demografska eksplozija v Aziji ali globalna premestitev proizvodnje ali delovnih mest. Evropa se mora usmeriti v lasten razvoj, hkrati pa mora biti v celoti udeležena pri globalizaciji. Po eni strani je Evropska unija lahko ponosna na dosežke svoje trgovinske politike, po drugi strani pa je pred njo še dolga pot, preden bo lahko na svetovnem odru nastopila enotno in verodostojno.

Evropska unija nudi izobraževalne programe in programe za mlade, kjer mladi lahko odkrijejo čare drugih držav.

Programi Socrates, Leonardo da Vinci in Mladina so glavni instrumenti EU na področju izobraževanja, usposabljanja in na področju spodbujanja sodelovanja, tako posameznikov kot izobraževalnih in drugih institucij na mednarodni ravni. Ponujajo široko paleto možnosti:

- sodelovanje med izobraževalnimi institucijami na vseh ravneh izobraževanja;
- izmenjavo idej, informacij in primerov dobre prakse;

- izmenjave učiteljev, visokošolskih profesorjev in učencev, dijakov, študentov, prostovoljcev in mladih;
- izobraževanje odraslih;
- jezikovno izobraževanje;
- razvoj učenja na daljavo in uporabo novih tehnologij itd.

V naši nalogi smo raziskali Evropsko unijo, njeno zgodovino, lastnosti oziroma značilnosti. Njene panoge, ki se ukvarjajo izključno s pomočjo mladim, da se znajdejo v svetu po končani srednji šoli.

Evropska unija spodbuja stike z ljudmi iz drugih članic Evropske unije, delo v tujini, znanje jezikov drug članic držav in tudi študij v tujini. Evropska unija ima 25 držav članic in 20 uradnih jezikov. Vsaka država članica ob pristopu k Uniji določi, kateri jezik (ali jezike) želi razglasiti za uradni jezik EU. V Evropski uniji se torej uporabljajo jeziki, ki jih izberejo nacionalne vlade državljanov, in ne le nekaj jezikov, ki bi jih Unija izbrala sama in jih mnogi njeni prebivalci morda sploh ne bi razumeli.

Evropska unija spodbuja svoje državljane k učenju drugih evropskih jezikov, ker jim bo to v pomoč pri poklicni mobilnosti in zasebnih potovanjih na območju enotnega trga in ker to krepi stike med kulturami in medsebojno razumevanje. Unija si želi uveljaviti tudi regionalne in manjšinske jezike, ki sicer niso uradni jeziki EU, jih pa govori skoraj 50 milijonov ljudi v državah članicah in so del naše kulturne dediščine.

Znanje več jezikov in sporazumevanje v njih je že zdaj vsakodnevna stvarnost za večino ljudi na svetu in je zaželena življenjska spretnost tudi za evropske državljane. Z učenjem tujih jezikov in sporazumevanjem v njih se naučimo večje odprtosti do drugih, njihove kulture in razmišljanja, bolje obvladamo materni jezik in izboljšamo svoje kognitivne sposobnosti. Znanje tujega jezika nam odpira vrata do dela in študija v drugi državi članici.

Uradno večjezičnost smo premišljeno izbrali za orodje upravljanja, po čemer se naša politika razlikuje od vseh drugih na svetu. Uporaba jezikov državljanov je eden od dejavnikov večje preglednosti, legitimnosti in učinkovitosti EU. EU si prizadeva spodbuditi večje poznavanje in uporabo vseh svojih uradnih jezikov po vsej Uniji tudi zaradi kulture in boljše kakovosti življenja.

V naši nalogi smo strnili vse te informacije, ki so lahko mladim, ki razmišljajo o svoji prihodnosti zunaj Slovenije v veliko pomoč, saj smo navedli ogromno kontaktnih naslovov.

5 LITERATURA IN VIRI

1. CILJAN, Rafael, Jurij TOPLAK in Tadej DUBROVNIK. 2005. Ljubljana: Evropska ustava: pogodba o ustavi z Evropo z uvodnimi pojasnili. Brdo pri Kranju: Fakulteta za podiplomske državne in evropske študije ob sodelovanju [Maribor] : Društva za promocijo demokracije.
2. Evropa v 12 poglavjih {online}. 2006. Dostopno na spletnem naslovu:
http://europa.eu.int/comm/publications/booklets/eu_glance/22/sl.doc
[Citirano: 12. 2. 2006 ob 17.45 uri]
3. FONTAINE, Pascal. 2003. EVROPA V 12 POGLAVJIH. Ljubljana: Generalni direktorat za tisk in komunikacijo.
4. KUMAR, Andrej. 1995. Evropska unija in Slovenija. Ljubljana: Zavod RS za makroekonomske analize in razvoj.
5. Mladina {online}. 2006. Dostopno na spletnem naslovu:
<http://mladina.movit.si/content.asp?MenuID=646&UnitID=3&LanguageID=1&Menu=Potovanje%20po%20Evropi> [Citirano: 15. 2. 2006 ob 18.30 uri]
6. REPNIK, Tamara, Lidija HEREK in Alenka ČEBULAR. 2005. Slovenija v Evropski uniji: 169 odgovorov o članstvu Slovenije v Evropski uniji. Ljubljana: Urad Vlade RS za informiranje.
7. SLOVENIJA v Evropski uniji: 109 odgovorov o procesu vključevanja Slovenije v Evropsko unijo. 2000. Ljubljana: Urad Vlade RS za informiranje.
8. ZAVRL ŽLEBIR, Danica. 2002. Marsikoga mika študij v tujini. Ljubljana: Gorenjski glas.

6 PRILOGE

1. Prispevek objavljen na spletni strani 24ur.com, maj 2004
2. Anketni vprašalnik

EU ima 25 članic Ljubljana | 1.5.2004 | STA

»Evropska unija od danes šteje 25 članic in s tem postaja še bolj raznolika skupnost držav s skupno dediščino.

(Foto: POPTV) Hkrati gre za skupnost držav s še bolj različno tradicijo, ki je predvsem posledica ideoloških delitev iz minulega stoletja. Tokratna širitev predstavlja tudi sklep in hkrati vrhunec dolgoletnega procesa sprave in vnovične združitve evropske celine, ima pa tudi svojo gospodarsko logiko: razširjena Unija bo namreč štela okoli 455 milijonov ljudi, ki bodo živeli in ustvarjali v ogromnem notranjem trgu. Nenazadnje z večjim številom prebivalstva razširjena Unija postaja tudi pomembnejši akter na mednarodnem političnem in gospodarskem prizorišču. Prebivalstvo EU se je s širitvijo po načelu velikega poka (big bang) s sedanjih približno 380 milijonov povečalo za 75 milijonov, kar pomeni, da se je razširjena Unija z okrog 455 milijoni prebivalcev zavihtela na tretje mesto po številu svetovnega prebivalstva, takoj za Kitajsko in Indijo. Med novinkami je Poljska z 38,2 milijona prebivalcev daleč na prvem mestu, njena populacija pa je skoraj za stokrat večja od števila prebivalcev v najmanjši novi članici, Malti, kjer živi približno 400.000 ljudi.

Evropa pa je zaznamovana s precejšnjimi nesorazmerji na gospodarskem in razvojnem področju, kjer novinke precej zaostajajo za sedanjimi članicami unije, po nekaterih napovedih pa naj bi jih ujele šele čez več desetletij. Čeprav predstavljajo petino prebivalstva razširjene unije, pa je delež novih članic v skupnem bruto domačem proizvodu (BDP) unije le pet odstotkov. BDP 15 sedanjih članic unije namreč nominalno znaša 9170 milijard evrov, medtem ko BDP vseh novink skupaj doseže le 441 milijard evrov. Slovenija je po višini BDP s 15 milijardami evrov na petem mestu med pristopnicami in tako zaostaja za Poljsko, Češko, Madžarsko in Slovaško. Povprečni BDP na prebivalca v pristopnicah znaša 47 odstotkov tistega v petnajsterici, vendar pa velja poudariti, da so opazne razlike tudi med novnkami samimi; tako je ciprski BDP na prebivalca okoli 25 odstotkov pod evropskim povprečjem, Češka, Slovenija in Malta pa so bile pod evropskim povprečjem za okoli 30 odstotkov. Madžarski BDP na prebivalca je dosegel okoli polovico evropskega, medtem ko se

Estonija, Latvija, Litva, Slovaška in Poljska znašle pod mejo 50 odstotkov. Boljša slika pa se pokaže pri primerjavi gospodarske rasti med novimi in dosedanjimi članicami povezave. Medtem ko je povprečna gospodarska rast v petnajsterici v letu 2003 znašala - ocenjenih - 0,8 odstotka, se lahko pristopnice k povezavi pohvalijo s skoraj štirikrat hitrejšo rastjo BDP, namreč 3,1 odstotka. Najvišjo gospodarsko rast so pri tem beležile Litva (6,8 odstotka), Latvija (6,1 odstotka) in Estonija (6 odstotkov), Slovenija pa se je z 2,1 odstotka znašla na repu skupaj z Malto (0,8-odstotna rast BDP) in Ciprom (2-odstotna rast BDP).

Sama širitev naj bi sicer dosedanje članice unije v obdobju 2004-2006 stala 27,5 milijarde evrov, kar je nekaj manj kot 25 evrov na prebivalca. EU se je doslej širila v petih "valovih", je pa tokratna širitev glede na število in značilnosti novih članic brez primere v evropski zgodovini. Sam proces prostovoljnega združevanja v Evropi sega v 50. leta minulega stoletja, natančneje v leto 1951, ko so Nemčija, Francija, Italija, Belgija, Nizozemska in Luksemburg v Parizu podpisali pogodbo o ustanovitvi Evropske skupnosti za premog in jeklo (ESPJ). Na podlagi pozitivnih izkušenj je nato šesterica leta 1957 podpisala še pogodbi o Evropski gospodarski skupnosti in Evropski skupnosti za jedrsko energijo (Euratom). Uspešen razvoj skupnosti je kmalu pritegnil zanimanje v ostalih državah Zahodne Evrope, v prid sprejemu novih članic pa je bilo nenazadnje tudi dejstvo, da je nadaljnji napredek ob vse tesnejšem gospodarskem sodelovanju moč zagotoviti le ob razširitvi skupnega evropskega tržišča.

Tako se leta 1973 v unijo vstopile Danska, Velika Britanija in Irska, leta 1981 Grčija, leta 1986 pa Španija in Portugalska. Sedanji "veliki pok", kot pogosto imenujejo tokratno širitev povezave na osem nekdanjih komunističnih držav srednje in vzhodne Evrope ter na dva sredozemska otoka, je omogočil padec komunističnih režimov konec 80. let minulega stoletja, katerega simbol je bil padec Berlinskega zidu, ki je pomenil tudi konec hladne vojne oziroma delitev na stari celini. Toda sam proces se je pravzaprav začel že leta 1990 z združitvijo Nemčije, ko se je zahodnemu delu pridružilo pet dežel dotodanje Nemške demokratične republike (NDR) in mesto Vzhodni Berlin. Evropska unija se je na vrhu v Kopenhavnu leta 1993 odločila novim demokracijam ponuditi evropsko perspektivo, sprejela pa je tudi niz kriterijev, ki so jih morale te izpolniti pred vstopom v unijo.

Med drugim je povezava od držav zahtevala vzpostavitev demokratičnega sistema in tržnega gospodarstva, ki se bo sposobno zoperstaviti konkurenčnim pritiskom. Pristopna pogajanja s prvo skupino kandidat - Slovenijo, Poljsko, Češko, Madžarsko, Estonijo in Ciprom - so se začela leta 1998, z drugo, v kateri so bile Malta, Litva, Latvija in Slovaška - pa dve leti kasneje, sklenjena pa so bila decembra leta 2002, spet na vrhu v Kopenhavnu. Pristopnice so pristopno pogodbo podpisale 13. aprila leta 2003 v Atenah, ob tem pa so v večini novink - izjema je bil Ciper - izvedli referendum o vstopu v unijo, ki so bili povsod uspešni. Proces ratifikacije pogodbe v sedanjih in novih članicah je bil sklenjen v začetku letošnjega leta, s tem pa je bila odprta pot za formalni vstop deseterice novih članic v EU. Vendar pa vstop deseterice novink že poraja mnoga vprašanja o tem, kako bodo v prihodnje delovale evropske institucije in predvsem, kako zagotoviti fleksibilno in učinkovito delovanje unije, ki bo hkrati tudi blizu prebivalcem.«

Pozdravljeni!

Ker smo pred kratkim vstopili v Evropsko unijo (v nadaljevanju EU), se s tem odpirajo nove možnosti za prihodnost mladih. Ker temu področju ni bilo namenjeno dovolj informacij, smo se odločili raziskati to področje. Prosimo Vas, da spodnji vprašalnik izpolnite iskreno in v skladu z vašimi mnenji.

Za vaše sodelovanje in trud se vam iskreno zahvaljujemo.

Raziskovalci Poslovno-komercialne šole: Blaž, Petra in Laura.

Spol: moški   ženski
Vaša starost: _____

Šola: _____

1. Ali veš, kdaj je Slovenija vstopila v EU?

a) DA, kdaj: _____ (mesec, leto)
b) NE

2. Ali veš, koliko držav je poleg Slovenije še vstopilo v Evropsko unijo?

a) DA, koliko: _____.
b) NE

3. Ti je ime Robert Schuman znano?

a) DA: _____
b) NE

4. Ali veš, kako je nastala Evropska unija?

a) DA
b) NE

5. Kateri so simboli EU?

_____

6. Kdaj bo Slovenija prevzela denarno valuto EVRO?(leto)

_____

7. Ali veš, katere novosti ponuja EU za mlade?

a) DA, kaj: _____
b) NE

8. Po končani maturi se odločiš, da greš za nekaj časa v tujino. Kateri dejavnik bi vplival na tvoj odhod?

- a) Možnosti študija
- b) Možnost zaposlitve
- c) drugo: _____

9. Z vstopom Slovenije v EU je za mlade študij in delo v tujini olajšan. Ali se s tem strinjaš?

- a) DA, zakaj? _____
- b) NE

10. Si maturant/ka v zaključnem letniku in želiš študirati v tujini. Kje bi poiskal/a vse potrebne informacije?

- a) v šoli
- b) na Zavodu za zaposlovanje
- c) v medijih
- d) drugje: _____

11. Ali meniš, da država nudi dovolj finančne podpore za slovenske študente v tujini?

- a) DA
- b) NE

12. Ali poznaš koga, ki študira v tujini in kje?

- a) DA, v _____.
- b) NE

13. Si morda že slišal/a za katero organizacijo, ki omogoča dijakom prakso v tujini?

- a) DA, (katero?) _____.
- b) NE

14. Ali si bil kdaj udeležen/a v t.i. izmenjavi tujih dijakov, oz. ali si že kdaj opravljal/a delovno prakso v tujini?

- a) DA
- b) NE

15. Če bi imel/a možnost študija v mejah EU, katero državo bi izbral/a in zakaj?
